

Paavi
Franciscuksen
kiertokirje

LUMEN FIDEI
(Uskon valo)

piispoille,
papeille ja diakoneille,
Jumalalle vihityille sekä
kaikille Kristukseen uskoville
uskosta

Paavi Franciscuksen kiertokirje *Lumen Fidei*
(Uskon valo) uskosta 29.6.2013.

Suomenkielinen laitos:

© 2013 Katolinen tiedotuskeskus, Pyhän Henrikin aukio 1 B, 00140
Helsinki, info@katolinen.fi. Paino: Otavan Kirjapaino, Keuruu 2013.
ISBN-13: 978-952-9627-83-7.

SISÄLLYS

Uskon valo [1]	5
Kuviteltu valo? [2-3]	5
Valon löytäminen uudelleen [4-7]	6

ENSIMMÄINEN LUKU

Olemme uskoneet rakkauteen (vrt. 1. Joh. 4:16)

Abraham, isämme uskossa [8-11]	10
Israelin usko [12-14]	12
Kristillisen uskon täyteys [15-18]	15
Pelastus uskon kautta [19-21]	18
Uskon kirkollinen muoto [22]	20

TOINEN LUKU

Ellette usko, te ette ymmärrä (vrt. Jes. 7:9)

Usko ja totuus [23-25]	22
Totuuden ja rakkauden tunteminen [26-28]	24
Usko kuulemisena ja näkemisenä [29-31]	27
Uskon ja järjen vuoropuhelu [32-34]	30
Usko ja Jumalan etsiminen [35]	33
Usko ja teologia [36]	34

KOLMAS LUKU

*Annan teille tiedoksi sen, minkä itse
olin saanut vastaanottaa (vrt. 1. Kor. 15:3)*

Kirkko, uskomme äiti [37-39]	36
Sakramentit ja uskon välittäminen [40-45]	38
Usko, rukous ja kymmenen käskyä [46]	43
Uskon ykseys ja koskemattomuus [47-49]	44

NELJÄS LUKU

Jumala rakentaa heitä varten kaupungin (vrt. Hepr. 11:16)

Usko ja yhteinen hyvä [50-51]	47
Usko ja perhe [52-53]	48
Valo elämälle yhteiskunnassa [54-55]	50
Lohduttava voima kärsimyksessä [56-57]	52
Autuas sinä joka uskoit (Luuk. 1:45) [58-60]	55
Viitteet	58

USKON VALO

1. Uskon valo: kirkon traditiossa tämä ilmaisu viittaa Jeesuksen tuomaan suureen lahjaan. Johanneksen evankeliumissa hän sanoo: "Minä olen valo ja olen tullut maailmaan siksi, ettei yksikään, joka minuun uskoo, jäisi pimeyteen" (Joh. 12:46). Myös pyhä Paavali käyttää samankaltaisia sanoja: "Jumala, joka sanoi: 'Tulkoon pimeyteen valo', valaisi itse meidän sydämemme" (2. Kor. 4:6). Pakanamaailmassa, joka kaipasi valoa, oli kehittynyt auringonjumalan (*Sol invictus*) kultti; häntä huudettiin avuksi auringon noustessa. Vaikka aurinko nousi joka päivä, ymmärrettiin hyvin, että se ei kyennyt valaisemaan ihmisen koko olemassaoloa. Aurinko ei valaise kaikkea todellista, sen säde ei ulotu kuoleman varjoon saakka, sinne missä ihmisen silmät sulkeutuvat sen valolta. "Aurinkoon uskomi-
sen vuoksi ei kukaan ole koskaan ollut valmis kuolemaan", totesi Justinos Marttyyri.¹ Tietoisina uskon avaamasta laajasta näköalasta kristityt nimittivät Kristusta tosi auringoksi, "jonka säteet antavat elämän".² Martalle, joka itkee veljensä Lasaruksen kuolemaa, Jeesus sanoo: "Enkö sanonut sinulle, että jos uskot, saat nähdä Jumalan kirkkauden?" (Joh. 11:40). Ne, jotka uskovat, näkevät; he näkevät valolla, joka valaisee koko heidän matkansa, koska tuo valo tulee ylösnousseelta Kristukselta, kointähdeltä joka ei laske.

Kuviteltu valo?

2. Kuitenkin puhuessamme tästä uskon valosta voimme kuulla monien aikalaistemme vastaväitteet. Uudella ajalla ajateltiin, että tuo valo saattoi olla riittävä entisajan yhteiskunnille, mutta se on tarpeeton uusina aikoina ja aikuiseksi kasvaneelle ihmiselle, joka ylpeilee järjellään ja tahtoo uudel-

la tavalla tutkia tulevaisuutta. Näin ollen usko näyttäytyi kuviteltuna valona, joka esti ihmistä rohkeasti etsimästä tietoa. Nuori Nietzsche kehotti sisartaan Elisabethia ottamaan riskiä, lähtemään ”uusille teille...itsenäisen etenemisen epävarmuudessa”. Hän lisäsi: ”Tässä ihmiskunnan tiet eroavat: jos tahdot saavuttaa sielunrauhan ja onnellisuuden, usko vain, mutta jos tahdot olla totuuden opetuslapsi, silloin tutki.”³ Uskominen olisi etsimisen vastakohta. Tästä lähtökohdasta Nietzsche kehitti kritiikkiään kristinuskoa kohtaan: se vähensi inhimillisen olemassaolon merkitystä poistamalla elämästä uutuuden ja seikkailun. Usko oli illuusio valosta, joka estää meitä kulkemasta vapaina ihmisinä kohti tulevaisuutta.

3. Tässä prosessissa usko lopulta yhdistettiin pimeyteen. Ajateltiin, että se voitiin säilyttää ja sille voitiin löytää paikka järjen valon rinnalla. Uskon paikka oli siellä, missä järki ei kyennyt valaisemaan, siellä missä ihmisellä ei enää voinut olla varmuutta. Näin usko ymmärrettiin loikkana tyhjyyteen valon puuttuessa, sokean tunteen ajamana, tai subjektiivisena valona, joka ehkä voi lämmittää sydäntä ja tuoda henkilökohdasta lohdutusta, mutta jota ei voi tarjota toisille objektiivisena yhteisenä valona, joka valaisee tietä. Vähitellen kuitenkin osoittautui, että autonomisen järjen valo ei pysty riittävästi valaisemaan tulevaisuutta. Lopulta se pysyy hämäränä ja jättää ihmisen pelkäämään tuntematonta. Näin ihminen lakkasi etsimästä suurta valoa, suurta totuutta, ja tyytyi pieniin valoihin, jotka valaisevat hetken, mutta eivät näytä tietä. Valon puuttuessa kaikki hämärtyy, on mahdotonta erottaa hyvää pahasta tai päämäärään johtavaa tietä niistä, jotka johtavat kiertämään kehää vailla suuntaa.

Valon löytäminen uudelleen

4. On äärimmäisen tärkeää tavoittaa uudelleen uskolle ominainen valo. Jos uskon liekki sammuu, kaikki muutkin valot menettävät voimansa. Uskon valo on ainutlaatuinen, koska se pystyy valaisemaan ihmisen koko olemassaolon. Niin voi-

makas valo ei voi olla lähtöisin meistä itsestämme, vaan alkuperäisemmästä lähteestä; sen on lopulta tultava Jumalasta. Usko syntyy elävän Jumalan kohtaamisesta. Hän kutsuu meitä ja paljastaa meille rakkautensa, joka edeltää meitä ja johon voimme tukeutua pysyäksemme lujina ja rakentaaksemme elämäämme. Tämän rakkauden muuttamina saamme uudet silmät. Ymmärrämme, että siihen sisältyy suuri lupaus täyttymyksestä, ja meille avautuu näky tulevaisuuteen. Usko, jonka saamme yliluonnollisena lahjana Jumalalta, tulee valoksi matkallemme ja ohjaa tietämme ajassa. Toisaalta se on menneisyydestä tulevaa valoa, se on perustavan muiston eli Jeesuksen elämän valoa, jossa ilmeni hänen ehdottoman luotettava, kuoleman voittamaan kyennyt rakkautensa. Mutta koska Kristus on ylösnoussut ja vetää meitä kuoleman tuolle puolen, usko on myös tulevaisuudesta tulevaa valoa. Se avaa meille laajan näköalan ja ohjaa meidät eristyneestä itsestämme kohti yhteyden laajuutta. Ymmärrämme, että usko ei asu pimeydessä, vaan se on valo pimeyttämme varten. *Jumalaisessa näytelmässä* Dante, tunnustettuaan uskonsa pyhälle Pietarille, kuvaa uskoa: "On tässä alku, säen, josta sitten/väkevä liekki suureni, ja niin kuin/taivaalla tähti, minussa nyt loistaa."⁴ Tahdon puhua juuri tästä uskon valosta, jotta se voisi kasvaa, valaista nykyaikaa ja tulla tähdeksi, joka näyttää tiemme näköalat aikana, jona ihmiskunta erityisesti tarvitsee valoa.

5. Ennen kärsimistään Herra vakuutti Pietarille: "Minä olen rukoillut puolestasi, ettei uskosi sammuisi" (Luuk. 22:32). Sitteen hän pyysi Pietaria "vahvistamaan veljiään" tässä samassa uskossa. Tietoisena Pietarin seuraajalle uskotusta tehtävästä Benedictus XVI julisti parhaillaan vietettävän *Uskon vuoden*. Se on armon aika, joka auttaa meitä kokemaan uskon suuren ilon ja jälleen voimakkaasti hahmottamaan uskon avaamien horisonttien laajuuden, jotta tunnustaisimme uskon ykseydessään ja kokonaisuudessaan, uskollisina Herran muistolle ja hänen läsnäolonsa ja Pyhän Hengen toiminnan tukemina. Uskonvakaumus, joka tuo elämään suuruuden ja täyttymyksen ja joka keskittyy Kristukseen ja hänen armonsa voimaan,

innoitti ensimmäisten kristittyjen lähetystyötä. Marttyyrien akteista löytyy seuraava vuoropuhelu roomalaisen prefektin Rusticuksen ja Hierax-nimisen kristityn välillä: "Missä ovat vanhempasi?", kysyi tuomari marttyyriilta, ja tämä vastasi: "Todellinen isämme on Kristus, ja äitimme on usko häneen."⁵ Näille kristityille usko, Kristuksessa ilmoitetun elävän Jumalan kohtaaminen, oli "äiti", koska se toi heidät valoon, synnytti heissä jumalallisen elämän, uuden kokemuksen ja kirkkaan näyn olemassaolosta, jonka vuoksi he olivat valmiita antamaan julkisen todistuksen loppuun saakka.

6. Uskon vuosi alkoi Vatikaanin II kirkolliskokouksen avaamisen 50-vuotispäivänä. Tämä näyttää meille, että Vatikaani II oli uskoa käsittelevä kirkolliskokous,⁶ koska se kehotti meitä palauttamaan Jumalan ensisijaisuuden Kristuksessa sekä kirkollisen että henkilökohtaisen elämämme keskukseen. Kirkko ei koskaan pidä uskoa itsestäänselvyyttenä, vaan tietää, että tätä Jumalan lahjaa on ravittava ja vahvistettava, jotta se jatkuvasti ohjaisi kirkon tietä. Vatikaanin II kirkolliskokous sai uskon loistamaan inhimillisen kokemuksen sisällä, kulki näin nykyajan ihmisen tietä. Näin se osoitti, että usko rikastuttaa ihmiselämän kaikkia ulottuvuuksia.

7. Nämä ajatukset uskosta – jatkuvuudessa kaiken sen kanssa, mitä kirkon opetusvirka on lausunut tästä teologisesta hyveestä⁷ – on tarkoitettu täydentämään sitä, mitä Benedictus XVI kirjoitti kiertokirjeissään rakkaudesta ja toivosta. Hän oli jo lähes saanut valmiiksi uskoa käsittelevän kiertokirjeen ensimmäisen luonnoksen. Olen siitä hänelle syvästi kiitollinen. Veljenä Kristuksessa olen ottanut vastaan hänen arvokkaan työnsä ja lisännyt tekstiin joitakin ajatuksia. Pietarin seuraaja on näet aina, eilen, tänään ja huomenna kutsuttu "vahvistamaan veljiä" siinä kallisarvoisessa uskon aarteessa, jonka Jumala antaa valoksi jokaisen ihmisen tielle.

Uskossa – joka on Jumalan lahja ja hänen vuodattamansa yliluonnollinen hyve – tunnistamme, että meille on tarjottu suuri rakkaus, että meille on puhuttu hyvä sana, ja että ot-

taessamme vastaan tämän Sanan, joka on Kristus, lihaksitul-
lut Sana, Pyhä Henki muuttaa meidät. Hän valaisee tulevan
tiemme ja antaa meidän kasvattaa toivon siivet kulkeaksem-
me sitä ilolla. Ihmeellisesti yhteenkutoutuneina usko, toivo ja
rakkaus ovat kristillisen elämän eteenpäinvievä voima kohti
täyttä yhteyttä Jumalan kanssa. Minkälainen on tämä tie, jon-
ka usko avaa eteemme? Mistä tulee tämä voimakas valo, joka
valaisee onnistuneen ja hedelmällisen elämän?

ENSIMMÄINEN LUKU

OLEMME USKONEET RAKKAUTEEN (VRT. 1. JOH. 4:16)

Abraham, isämme uskossa

8. Usko avaa meille tien ja saattaa askeleitamme historian kuлуessa. Jos haluamme ymmärtää mitä usko on, meidän on kerrottava uskon tiestä, uskovien ihmisten tiestä, josta todistaa ensiksi Vanha testamentti. Siellä ainutlaatuinen sija kuuluu Abrahamille, joka on isämme uskossa. Hänen elämässään tapahtuu jotakin mullistavaa: Jumala puhuu hänelle, ilmoittaa itsensä Jumalana joka puhuu, ja kutsuu häntä nimeltä. Usko liittyy kuulemiseen. Abraham ei näe Jumalaa, mutta kuulee hänen äänensä. Näin usko saa henkilökohtaisen luonteen. Näin Jumala ei ole jonkin paikan jumala eikä tiettyyn pyhään aikaan liittyvä jumala, vaan jonkun henkilön Jumala: Abrahamin, Iisakin ja Jaakobin Jumala, joka kykenee vuoropuheluun ja solmimaan liiton ihmisen kanssa. Usko on vastaus Sanaan, joka kutsuu henkilökohtaisesti, vastaus ”Sinulle”, joka kutsuu nimeltä.

9. Abrahamille puhuttu sana on samalla sekä kutsu että lupaus. Ennen kaikkea se on kutsu lähteä maastaan, kehoitus uuteen elämään, eksoduksen alku, joka vie kohti odottamatonta tulevaisuutta. Uskon Abrahamille antama näkökyky liittyy aina tähän askeleeseen eteenpäin: usko ”näkee” siinä määrin kuin se lähtee matkalle, siinä määrin kuin se käy tilaan, jonka Jumalan sana avaa. Tämä sana sisältää myös lupauksen: jälkeläistesi joukko on lukuisa, sinusta tulee suuren kansan isä (vrt. 1. Moos. 13:16; 15:5; 22:17). On totta, että

Abrahamin usko on aina muistoon liittyvä teko, koska se on vastaus edeltävään sanaan. Tuo muisto ei kuitenkaan kiinnity menneisyyteen, vaan muistona lupauksesta se kykenee avautumaan kohti tulevaa ja valaisemaan askeleet matkalla. Näemme kuinka usko muistona tulevasta, *memoria futuri*, liittyy läheisesti toivoon.

10. Abrahamia pyydetään luottamaan tähän sanaan. Usko ymmärtää, että jostakin näennäisesti niin katoavasta ja ohimenevästä todellisuudesta kuin sanasta tulee uskollisen Jumalan lausumana varmintä ja horjumattominta, mitä voi olla. Se mahdollistaa matkamme jatkuvuuden historiassa. Usko ottaa tämän sanan vastaan lujana kalliona, jolle voi rakentaa tukevan perustan. Siksi Raamatussa uskoon viittaava heprean sana *'emûnah* johtuu verbistä *'amàn*, joka juureltaan merkitsee "tukea, kantaa". Käsite *'emûnah* voi merkitä sekä Jumalan uskollisuutta että ihmisen uskoa. Uskova ihminen saa voimaa antaessaan itsensä luottavasti uskollisen Jumalan käsiin. Nämä kaksi merkitystä on myös vastaavilla käsitteillä kreikassa (*pistós*) ja latinassa (*fidelis*). Pyhä Kyrillos Jerusalemlainen leikittelleekin sanan kahdella merkityksellä ylistäessään kristityn arvokkuutta, kun tämä saa itsensä Jumalan nimen: molemmat ovat *pistós* (uskova, uskollinen).⁸ Pyhä Augustinus selittää tämän näin: "Ihminen on uskova (*fidelis*) uskoessaan Jumalaan, joka lupaa; Jumala on uskollinen (*fidelis*) antaessaan sen, minkä on ihmiselle luvannut."⁹

11. Vielä yksi näkökohta Abrahamin historiassa on tärkeä hänen uskonsa ymmärtämiseksi. Vaikka Jumalan sana tuo mukanaan uutuuden ja yllätyksen, se ei kuitenkaan ole Abrahamin kokemukselle vieras. Abraham tunnistaa hänelle puhuvassa äänessä syvällisen kutsun, joka on aina ollut kirjoitettuna hänen sisimpään olemukseensa. Jumala liittää lupauksensa siihen ihmiselämän kohtaan, joka aina on näytännyt olevan täynnä lupausta: isyys, uuden elämän synnyttäminen. "Vaimosi Saara synnyttää sinulle pojan, ja sinun tulee antaa hänelle nimeksi Iisak" (1. Moos. 17:19). Jumala, joka pyytää Abrahamia luottamaan häneen täysin, ilmoittaa itsen-

sä kaiken elämän lähteenä. Näin usko liittyy Jumalan isyyteen, josta saa syntynsä luominen. Jumala, joka kutsuu Abrahamia, on Luoja, hän joka "kutsuu olemattomat olemaan" (Room. 4:17), hän joka "ennen maailman luomista on valinnut meidät...edeltä määrännyt meidät yhteyteensä, omiksi lapsikseen" (Ef. 1:4-5). Usko Jumalaan valaisee Abrahamille hänen olemassaolonsa syvimmät juuret, saa hänet tunnistamaan hyvyyden lähteen, joka on kaikkien asioiden alkuperä, ja ymmärtämään, että hänen elämänsä ei ole lähtöisin tyhjäs-tä tai sattumasta, vaan henkilökohtaisesta kutsusta ja rakkaudesta. Salattu Jumala, joka kutsui häntä, ei ole vieras Jumala vaan hän, joka on kaiken alku ja joka ylläpitää kaikkea. Abrahamin uskon suuri koetus, hänen poikansa Iisakin uhraaminen, osoittaa, mihin saakka tämä alkuperäinen rakkaus kykenee takaamaan elämän myös kuoleman tuolla puolen. Sana, joka kykeni antamaan pojan hänen "kuolleesta" ruumiistaan ja Saaran "kuolleesta" kohdusta (vrt. Room. 4:19), kykenee myös takaamaan lupauksen tulevaisuudesta kaikkien uhkien ja vaarojen yli (vrt. Hepr. 11:19; Room. 4:21).

Israelin usko

12. Israelin kansan historia toisessa Mooseksen kirjassa kulkee Abrahamin uskon jäljissä. Usko syntyy jälleen alkupe-räisestä lahjasta: Israel avautuu Jumalan toiminnalle, joka tahtoo vapauttaa kansansa kurjuudesta. Usko kutsutaan pitkälle vaellukselle, jotta se voi palvoa Herraa Siinaille ja periä luvatus maan. Jumalallinen rakkaus on kuin isä, joka kantaa lastaan matkalla (vrt. 5. Moos. 1:31). Israelin uskontun-nustus muotoutuu kertomuksena Jumalan hyvistä teoista, hänen toiminnastaan kansan vapauttamiseksi ja johtamiseksi (vrt. 5. Moos. 26:5-11) – kertomuksena, jonka kansa välittää eteenpäin sukupolvelta toiselle. Jumalan valo loistaa Israelil-le Herran tekojen muiston kautta, tekojen joita muistetaan ja tunnustetaan jumalanpalveluksessa ja jotka vanhemmat välittävät lapsilleen. Siitä näemme, että uskon tuoma valo liittyy konkreettiseen elämäntarinaa, Jumalan hyvien tekojen

kiitolliseen muistamiseen ja hänen lupauksensa etenevään täyttymiseen. Goottilainen arkkitehtuuri on ilmaissut tämän erittäin hyvin: suurissa katedraaleissa valo tulee taivaasta pyhää historiaa kuvaavien ikkunoiden läpi. Jumalan valo tulee meille hänen ilmoituksensa kertomuksen kautta ja voi siten valaista ajallista matkaamme, muistuttaen Jumalan hyvistä teoista ja osoittaen, kuinka hänen lupauksensa täyttyvät.

13. Israelin historia näyttää meille myös epäuskon kiusauksen, johon kansa useita kertoja lankeaa. Uskon vastakohtaksi osoittautuu epäjumalanpalvelus. Mooseksen puhuessa Jumalan kanssa Siinailla kansa ei jaksakaan kestää Jumalan kätkeyneiden kasvojen salaisuutta, kansa ei kestä odotusaikaa. Uskon luonne edellyttää luopumista siitä välittömästä omistamisesta, jonka näkeminen näyttää tarjoavan. Se on kutsu avautua valon lähteelle, kunnioittaen Jumalan kasvojen salaisuutta, joka tahtoo ilmoittaa itsensä henkilökohtaisesti ja otollisena ajankohtana. Martin Buber lainasi tätä Kotzkin rabbin määritelmää epäjumalanpalveluksesta: "Kun ihmiskasvot kääntyvät kunnioittavasti sellaisten kasvojen puoleen, jotka eivät ole kasvot, se on epäjumalanpalvelusta."¹⁰ Jumalaan uskomisen sijasta palvotaan mieluummin epäjumalaa, jonka kasvoja voi suoraan katsoa ja jonka alkuperä tunnetaan, koska me sen olemme tehneet. Epäjumalan edessä ei ole vaaraa, että meitä kutsutaan luopumaan omista varmuuksistamme, koska epäjumalilla "on suu, mutta ne eivät puhu" (Ps. 115:5). Ymmärrämme siis, että epäjumala on veruke sille, että asetamme itsemme todellisuuden keskipisteeksi ja palvomme omien kättemme työtä. Kun ihminen on menettänyt perussuuntauksen, joka antaa ykseyden hänen elämälleen, hän hajoaa toiveidensa moninaisuuteen. Kieltäytyen odottamasta lupauksen aikaa hän jakautuu historiansa tuhansiin hetkiin. Siksi epäjumalanpalvelus on aina polyteismia, päämäärätöntä kulkeamista yhden herran luota toisen luo. Epäjumalanpalvelus ei tarjoa tietä vaan lukuisia polkuja, jotka varmaan päämäärään johtamisen sijasta pikemminkin muodostavat labyrintin. Se, joka ei halua luottaa Jumalaan, joutuu kuuntelemaan monien epäjumalien ääniä, jotka huutavat: "Luota minuun!" Kos-

ka usko liittyy kääntymiseen, se on epäjumalanpalveluksen vastakohta. Se on epäjumalista eroamista ja paluuta elävän Jumalan luo henkilökohtaisen kohtaamisen kautta. Uskominen merkitsee luottamista armahtavaan rakkauteen, joka aina ottaa vastaan ja antaa anteeksi, joka tukee ja suuntaa elämää ja joka osoittautuu voimakkaaksi kyvyssään oikaista historiamme vääristymät. Usko merkitsee valmiutta antaa Jumalan kutsun aina uudelleen muuttaa meitä. Se on paradoksi: jatkuvassa kääntymisessä Herraa kohti ihminen löytää varman tien, joka vapauttaa hänet epäjumalien pakottamasta hajottavasta liikkeestä.

14. Israelin uskossa esiintyy myös Mooseksen, välittäjän, hahmo. Kansa ei voi nähdä Jumalan kasvoja, vaan Mooses puhuu Jahven kanssa vuorella ja välittää Herran tahdon kaikille. Tämän välittäjän läsnäolosta Israel oppii kulkemaan yhdessä yhtenäisenä. Yksityisen ihmisen uskonakti saa paikkansa yhteisössä, kansan yhteisössä "meissä", joka uskossaan on kuin yksi ainoa ihminen, "minun esikoispoikani", kuten Jumala nimittää koko Israelia (vrt. 2. Moos. 4:22). Välittäjyys ei ole este, vaan avautuminen: toisten kohtaamisen kautta katseemme kohoo kohti totuutta, joka on meitä itseämme suurempi. J. J. Rousseau valitti, että ei voinut nähdä Jumalaa henkilökohtaisesti: "Kuinka monia ihmisiä onkaan Jumalan ja minun välillä!"¹¹ "Onko todella niin yksinkertaista ja luonnollista, että Jumala meni Mooseksen luo puhuakseen Jean-Jacques Rousseau'n kanssa?"¹² Individualistisesta ja rajoitetusta tiedonkäsitelmästä lähtien ei voi ymmärtää välittäjyyden merkitystä, tuota kykyä osallistua toisen näkemykseen, jaettua tietämistä, joka on rakkaudelle ominaista tietoa. Usko on Jumalan ilmainen lahja, joka edellyttää nöyryyttä ja rohkeutta luottaa ja uskoutua, jotta voidaan nähdä Jumalan ja ihmisten välisen kohtaamisen loistava tie: pelastushistoria.

Kristillisen uskon täyteys

15. "Abraham iloitsi siitä, että saisi nähdä minun päiväni. Hän näki sen ja riemuitsi" (Joh. 8:56). Näiden Jeesuksen sanojen mukaan Abrahamin usko oli suuntautunut häntä kohti. Se oli tietystä mielessä hänen salaisuutensa ennalta näkemistä. Näin sen ymmärsi pyhä Augustinus sanoessaan, että patriarkat pelastuivat uskon kautta: eivät uskoen Kristukseen joka oli jo tullut, vaan uskoen Kristukseen joka oli tuleva, uskolla joka suuntautui kohti tulevaa Jeesus-tapahtumaa.¹³ Kristinuskon keskipiste on Kristus. Se on tunnustusta, että Jeesus on Herra ja että Jumala on herättänyt hänet kuolleista (vrt. Room. 10:9). Kaikki Vanhan testamentin linjat yhtyvät Kristuksessa, hänestä tulee lopullinen kyllä-vastaus kaikkiin lupauksiin, perusta lopulliselle aamen-vastauksellemme Jumalalle (vrt. 2. Kor. 1:20). Jeesuksen historia on Jumalan luotettavuuden täydellinen osoitus. Siinä missä Israel muisti Jumalan suuria rakkaudentekoja, jotka olivat sen tunnustuksen keskus ja avasivat sen uskon silmät, ilmenee nyt Jeesuksen elämä Jumalan lopullisen teon paikkana, korkeimpana osoituksena hänen rakkaudestaan meitä kohtaan. Se, mitä Jumala puhuu meille Jeesuksessa, ei ole yksi sana lisää monien muiden joukossa, vaan hänen ikuinen Sanansa (vrt. Hepr. 1:1-2). Ei ole olemassa suurempaa takuuta, jonka Jumala voisi antaa vakuuttaakseen meille rakkauttaan, kuten pyhä Paavali muistuttaa (vrt. Room. 8:31-39). Kristillinen usko on siis uskoa täydelliseen rakkauteen ja sen vaikuttavaan voimaan, joka pystyy muuttamaan maailman ja valaisemaan ajan. "Me olemme oppineet tuntemaan Jumalan rakkauden kaikkia meitä kohtaan ja uskomme siihen" (1. Joh. 4:16). Usko tunnistaa Jeesuksessa ilmi tulleessa Jumalan rakkaudessa perustan, jolle kaikki todellisuus ja sen lopullinen päämäärä rakentuvat.

16. Suurin todistus Kristuksen rakkauden luotettavuudesta on se, että hän kuoli ihmisten puolesta. Jos elämänsä antaminen ystäviensä edestä on suurin todistus rakkaudesta (vrt. Joh. 15:13), Jeesus antoi oman elämänsä kaikkien puolesta, myös vihollisten, muuttaakseen heidän sydämensä. Siksi evanke-

listat sijoittivat uskon katseen huipentuman ristin hetkeen, sillä tuossa hetkessä säteilee Jumalan rakkauden korkeus ja laajuus. Pyhä Johannes liittää tähän juhlallisen todistuksensa katsoessaan yhdessä Jeesuksen äidin kanssa "häntä, jonka he olivat lävistäneet" (vrt. Joh. 19:37): "Se, joka tämän näki, on todistanut siitä, jotta tekin uskoisitte. Hänen todistuksensa on luotettava, ja hän tietää puhuvansa totta." (Joh. 19:35) F. M. Dostojevski panee teoksessaan *Idiootti* päähenkilön eli ruhtinas Myškinin sanomaan Hans Holbein nuoremman kuollutta Kristusta haudassa esittävän maalauksen edessä: "Sehän voi suorastaan saada ihmisen menettämään uskonsa."¹⁴ Maalaus nimittäin esittää äärimmäisellä tavalla kuoleman tuhoisat jäljet Kristuksen ruumiissa. Ja kuitenkin juuri Jeesuksen kuolemaa mietiskelemällä usko vahvistuu ja saa loistavan valon. Se ilmenee uskona Jeesuksen horjumattomaan rakkauteen meitä kohtaan, rakkauteen joka kykenee kohtaamaan kuoleman pelastaakseen meidät. Tähän rakkauteen, joka osoittaakseen kuinka paljon minua rakastaa ei pelastanut itseään kuolemalta, voidaan uskoa. Sen totaalisuus voittaa kaikki epäilykset ja sallii meidän luottaa täysin Kristukseen.

17. Kristuksen kuolema paljastaa Jumalan rakkauden täydellisen luotettavuuden ennen kaikkea ylösnousemuksen valossa. Ylösnoussut Kristus on luotettava, uskottava todistaja (vrt. Ilm. 1:5; Hepr. 2:17) ja luja tuki uskollemme. "Mutta ellei Kristusta ole herätetty, teidän uskonne on pohjaa vailla", sanoo pyhä Paavali (1. Kor. 15:17). Ellei Isän rakkaus olisi herättänyt Jeesusta kuolleista, ellei se olisi kyennyt palauttamaan hänen ruumistaan elämään, se ei olisi täydellisen luotettavaa rakkautta, joka pystyy valaisemaan jopa kuoleman pimeyden. Kun pyhä Paavali kuvaa uutta elämäänsä Kristuksessa, hän puhuu uskosta "Jumalan Poikaan, joka rakasti minua ja antoi henkensä puolestani" (Gal. 2:20). Varmasti tämä "usko Jumalan Poikaan" merkitsee kansojen apostolin uskoa Jeesukseen, mutta samalla se myös edellyttää, että Jeesus on luotettava. Se taas perustuu paitsi hänen rakkauteensa kuolemaan saakka myös siihen, että hän on Jumalan Poika. Juuri siksi, että Jeesus on Poika, siksi, että hän on täysin juurtunut Isään, hän

kykeni voittamaan kuoleman ja sai elämän loistamaan täyteydessään. Meidän kulttuurimme on menettänyt tajun tästä Jumalan konkreettisesta läsnäolosta, hänen toiminnastaan maailmassa. Ajattelemme, että Jumala on vain tuonpuoleinen, toisella todellisuuden tasolla erillään konkreettisista suhteistamme. Mutta jos olisi näin, jos Jumala olisi kykenevätön toimimaan maailmassa, hänen rakkautensa ei olisi todella voimakasta ja todellista. Se ei olisi oikeaa rakkautta, joka pystyy toteuttamaan lupaamansa onnellisuuden. Silloin olisi samantekevää, uskooko häneen vai ei. Kristityt sitä vastoin tunnustavat uskoa Jumalan konkreettiseen ja voimalliseen rakkauteen, joka todella vaikuttaa historiassa ja määrittää sen lopullisen päämäärän: rakkauteen, joka voidaan kohdata ja joka on täydellisesti tullut ilmi Kristuksen kärsimyksessä, kuolemassa ja ylösnousemuksessa.

18. Täyteydellä, johon Jeesus uskon johtaa, on toinenkin ratkaiseva ulottuvuus. Uskossa Kristus ei ole vain hän johon uskomme, Jumalan rakkauden suurin ilmeneminen, vaan myös hän johon liittymme voidaksemme uskoa. Usko ei vain katso Jeesukseen vaan myös katsoo Jeesuksen kannalta, hänen silmillään; se on osallisuutta hänen tapaansa nähdä. Monilla elämänalueilla luotamme toisiin ihmisiin, jotka tietävät asiat paremmin kuin me. Luotamme arkkitehtiin, joka rakentaa talomme, apteekkariin, joka tarjoaa lääkkeet parantumiseen, ja asianajajaan, joka puolustaa meitä oikeudessa. Tarvitsemme myös jotakuta, joka on luotettava ja asiantuntija Jumalan suhteen. Jeesus, hänen Poikansa, ”selittää” meille Jumalan (vrt. Joh. 1:18). Jeesuksen elämä – hänen tapansa tuntea Isä, elää täysin suhteessa häneen – avaa inhimilliselle kokemukseksi uuden tilan, johon voimme käydä sisään. Pyhä Johannes on ilmaissut sen, mikä merkitys henkilökohtaisella suhteella Jeesukseen on uskollamme, käyttämällä *uskoa*-verbiä eri tavoin. Paitsi ”uskoa, että” se mitä Jeesus meille sanoo on totta (vrt. Joh. 14:10; 20:31), Johannes käyttää myös sanontoja ”uskoa Jeesusta” ja ”uskoa Jeesukseen”. Uskomme Jeesusta, kun otamme vastaan hänen sanansa ja todistuksensa, koska hän on uskottava (vrt. Joh. 6:30). Uskomme Jeesukseen, kun

otamme hänet henkilökohtaisesti vastaan elämäämme ja uskomme itsemme hänelle, liitymme häneen rakkaudessa ja seuraamme häntä matkalla (vrt. Joh. 2:11; 6:47; 12:44).

Jotta voisimme tuntea hänet, ottaa hänet vastaan ja seurata häntä, Jumalan Poika omaksui lihamme. Siten hän on nähnyt Isän myös inhimillisellä tavalla, ajallisella matkallaan. Kristinuskon on uskoa Sanan lihaksi tulemiseen ja hänen ruumiilliseen ylösnousemukseensa. Se on uskoa Jumalaan, joka on tullut meitä niin lähelle, että astui historiaamme. Usko Jeesus Nasarettilaisessa ihmiseksi tulleeeseen Jumalan Poikaan ei erota meitä todellisuudesta, vaan saa meidät käsittämään sen syvemmän perustan, huomaamaan, kuinka Jumala rakastaa tätä maailmaa ja lakkaamatta ohjaa sitä itseään kohti. Tämä saa kristityn ponnistelemaan, elämään intensiivisemmin matkaansa maan päällä.

Pelastus uskon kautta

19. Lähtökohtanaan tämä osallisuus Jeesuksen tapaan katsoa apostoli Paavali antaa meille kirjeissään kuvauksen uskonelämästä. Kun uskova ottaa vastaan uskon lahjan, hänestä tulee uusi luomus. Hän saa uuden olemuksen, Jumalan lapsen olemuksen; hänestä tulee "lapsi Pojassa". "Abba, Isä" on sana, joka parhaiten kuvaa Jeesuksen kokemuksesta ja josta tulee kristityn kokemuksen keskus (vrt. Room. 8:15). Elämä uskossa, Jumalan lapsena, merkitsee sen alkuperäisen ja radikaalin lahjan tunnustamista, johon ihmiselämä perustuu. Se voidaan tiivistää pyhän Paavalin lauseeseen korinttilaisille: "Onko sinulla mitään, mitä et ole saanut lahjaksi?" (1. Kor. 4:7) Juuri tähän liittyy pyhän Paavalin kiista fariseusten kanssa, kysymys pelastuksesta uskon kautta tai lain tekojen kautta. Se, minkä pyhä Paavali torjuu, on niiden asenne, jotka tahtovat vanhurskauttaa itsensä Jumalan edessä omilla teoillaan. Vaikka he noudattavatkin käskyjä ja tekevät hyviä tekoja, he asettavat keskukseksi itsensä eivätkä tunnusta, että hyvyyden alkulähde on Jumala. Ne, jotka toimivat näin

ja tahtovat olla oman vanhurskautensa lähteenä, huomaavat pian sen ehtyvän, ja että eivät pysty edes pysymään uskolisina laille. He sulkeutuvat, eristäytyvät Herrasta ja toisista ihmisistä, ja siksi heidän elämästään tulee tyhjää ja heidän töistään hedelmättömiä kuin puusta, joka kasvaa kaukana vedestä. Pyhä Augustinus ilmaisee tämän tiiviillä ja vaikuttavalla tavallaan: *"Ab eo qui fecit te noli deficere nec ad te"*, "Älä käänny pois hänestä joka sinut teki, edes itseäsi kohti."¹⁵ Jos ihminen ajattelee löytävänsä itsensä etäännyttä Jumalasta, hänen elämänsä epäonnistuu (vrt. Luuk. 15:11-24). Pelastuksen alku on avautuminen jollekin, joka edeltää meitä: alkuperäiselle lahjalle, joka vahvistaa elämän ja pitää sen olemassa. Vain avautumalla ja tunnustamalla tämän alkuperän voimme antaa itsemme muuttua, antaa pelastuksen vaikuttaa meissä ja tehdä elämän hedelmälliseksi, niin että se tuottaa paljon hyvää hedelmää. Pelastus uskon kautta merkitsee Jumalan lahjan ensisijaisuuden tunnustamista, kuten pyhä Paavali tiivistää: *"Armosta teidät on pelastettu uskon kautta; se ei ole lähtöisin teistä, vaan se on Jumalan lahja"* (Ef. 2:8).

20. Uskon uusi logiikka keskittyy Kristukseen. Usko Kristukseen pelastaa meidät, koska hänessä elämä avautuu täydellisesti rakkaudelle, joka edeltää meitä ja joka muuttaa meidät sisältäpäin, joka toimii meissä ja meidän kanssamme. Tämä käy selvästi ilmi siitä, kuinka Kansojen apostoli tulkitsee erästä 5. Mooseksen kirjan tekstiä, tulkitsee sitä liittyen Vanhan testamentin syvällisimpään dynamiikkaan. Mooses sanoo kansalle, että Jumalan käsky ei ole ihmiselle liian korkea eikä etäinen. Ei tarvitse sanoa: *"Kuka nousee meidän puolestamme taivaaseen noutamaan sen?"* tai *"Kuka käy hakemassa sen meren takaa?"* (vrt. 5. Moos. 30:11-14). Pyhä Paavali tulkitsee tämän Jumalan sanan läheisyyden viittaavan Kristuksen läsnäoloon kristityssä: *"Älä kysy sydämessäsi: Kuka voi nousta taivaaseen? – nimittäin tuomaan Kristusta maan päälle – tai: Kuka voi laskeutua syvyyksiin? – nimittäin noutamaan Kristusta ylös kuolleista"* (Room. 10:6-7). Kristus on laskeutunut maan päälle ja noussut kuolleista. Lihaksi tulemisessaan ja ylösnousemuksessaan Jumalan Poika on omaksunut ihmisen

koko tien ja asuu sydämissämme Pyhän Hengen kautta. Usko tietää, että Jumala on tullut aivan lähelle meitä, että Kristus on annettu meille suurena lahjana, joka muuttaa meidät sisäisesti ja asuu meissä. Näin hän antaa meille valon, joka valaisee elämän alusta loppuun, ihmiselämän koko kaaren.

21. Näin voimme ymmärtää uutuuden, johon usko meidät johtaa. Uskova tulee sen rakkauden muuttamaksi, jolle hän on uskossa avautunut. Avautumisessa tälle hänelle tarjotulle rakkaudelle hänen elämänsä avartuu. Pyhä Paavali sanoo: "Enää en elä minä, vaan Kristus elää minussa" (Gal. 2:20), ja kehottaa: "Asukoon Kristus uskon kautta teidän sydämissänne" (Ef. 3:17). Uskossa uskovan "minä" laajenee, jotta hänessä voi asua toinen ja jotta hän voi elää toisessa, ja näin hänen elämänsä laajenee rakkaudessa. Tähän liittyy Pyhän Hengen erityinen toiminta. Kristitty voi katsoa Jeesuksen silmin, ajatella hänen laillaan ja olla osallinen hänen lapsensuhteestaan Isään, koska tulee osalliseksi hänen rakkaudestaan, joka on Pyhä Henki. Tässä rakkaudessa saadaan tietyllä tavalla Jeesuksen näkökyky. Ilman tätä hänen kaltaiseksi tekemistä rakkaudessa, ilman Pyhän Hengen läsnäoloa, joka vuodattaa sen sydämiimme (vrt. Room. 5:5), on mahdotonta tunnustaa, että Jeesus on Herra (vrt. 1. Kor. 12:3).

Uskon kirkollinen muoto

22. Tällä tavalla uskonelämästä tulee kirkollista elämää. Kun pyhä Paavali puhuu Rooman kristityille siitä yhdestä ruumiista, jonka kaikki Kristuksessa muodostavat, hän kehottaa olemaan ylpeilemättä. Jokaisen tulee arvioida itseään "sen uskon määrän mukaan, jonka Jumala on hänelle antanut" (Room. 12:3). Uskova oppii näkemään itsensä tunnustamastaan uskosta käsin. Kristuksen hahmo on peili, jossa hän näkee oman kuvansa toteutuneena. Kuten Kristus käsittää itsessään kaikki uskovat, jotka muodostavat hänen ruumiinsa, myös kristitty ymmärtää itsensä tässä ruumiissa, alkupe-
räisessä suhteessa Kristukseen sekä uskonveljiin ja -sisariin.

Kuva ruumiista ei viittaa siihen, että uskova olisi pelkästään osa nimetöntä kokonaisuutta, pelkkä suuren koneiston elementti, vaan pikemminkin se korostaa elävää ykseyttä Kristuksen ja uskovien kesken ja kaikkien uskovien suhteessa toisiinsa (vrt. Room. 12:4-5). Kristityt ovat "yksi" (vrt. Gal. 3:28) menettämättä yksilöllisyyttään, ja toisia palvelemalla jokainen saavuttaa syvällisimmin oman olemuksensa. Näin ymmärretään, miksi tämän ruumiin ulkopuolella, ulkona tästä kirkon ykseydestä Kristuksessa – kirkon, joka Romano Guardinin mukaan on "Kristuksen täyden maailmaa koskevan katseen kantaja historiassa"¹⁶ – usko menettää "mittansa", ei löydä enää tasapainoaan eikä tarpeellista tilaa itsensä tukemiseksi. Uskolla on välttämättä kirkollinen muoto, sitä tunnustetaan Kristuksen ruumiin sisällä konkreettisenä uskovien yhteytenä. Tästä kirkollisesta tilasta lähtien usko tekee yksityisen kristityn avoimeksi kaikkia ihmisiä kohtaan. Kristuksen sana, kun se on kerran kuultu, jo oman dynamisminsa vuoksi muuttuu kristityssä vastaukseksi, ja siitä tulee lausuttu sana, uskontunnustus. Pyhä Paavali toteaa: "Sydämen usko ... suun tunnustus..." (Room. 10:10). Usko ei ole yksityisasia, yksityinen käsitys, subjektiivinen mielipide, vaan se syntyy kuulemisesta ja sen tarkoitus on tulla ilmaistuksi ja julistetuksi. Sillä "kuinka he voivat uskoa siihen, josta eivät ole kuulleet? Kuinka he voivat kuulla, ellei kukaan julista?" (Room. 10:14) Usko siis vaikuttaa kristityssä vastaanotetun lahjan perusteella, rakkauden joka vetää kohti Kristusta (vrt. Gal. 5:6) ja tekee osalliseksi historiassa täyttymystään kohti vaeltavan kirkon tiestä. Sille, joka on tällä tavalla muuttunut, avautuu uusi tapa nähdä: uskosta tulee hänen silmiensä valo.

TOINEN LUKU

ELLETTE USKO, TE ETTE YMMÄRRÄ (VRT. JES. 7:9)

Usko ja totuus

23. Ellette usko, te ette ymmärrä (vrt. Jes. 7:9). Näin heprealaisen Raamatun kreikankielinen käännös, Egyptin Aleksandriassa tehty Septuaginta, käänsi profeetta Jesajan sanat kuningas Ahasille. Tällä tavalla kysymys totuuden tuntemisesta tuli keskeiseksi uskolle. Hepreankielisessä tekstissä kuitenkin sanotaan toisin. Siinä profeetta sanoo kuninkaalle: "Ellette usko, te ette kestä." Kyseessä on sanaleikki, joka perustuu kahteen *'amān*-verbin muotoon: "te uskotte" (*ta'amînu*) ja "te kestätte" (*te'amēnu*). Vihollistensa voiman pelottamana kuningas etsii turvallisuutta, jonka liitto mahtavan Assyrian valtakunnan kanssa voi tarjota. Silloin profeetta kehottaa luottamaan ainoastaan todelliseen kallioon joka ei horju, Israelin Jumalaan. Koska Jumala on luotettava, on järkevää uskoa häneen ja perustaa turvallisuutensa hänen sanaansa. Tätä Jumalaa Jesaja myöhemmin kutsuu kaksi kertaa Jumalaksi joka on Aamen, "oikea Jumala" (vrt. Jes. 65:16), liittouksellisuuden horjumaton perusta. Voisi ajatella, että kreikankielinen Raamattu olisi muuttanut syvästi tekstin merkitystä kääntäessään "kestää"-verbin "ymmärtää", ja siirtynyt näin raamatullisesta Jumalaan luottamisesta kreikkalaiseen ymmärtämisen ajatukseen. Tämä käännös ei kuitenkaan ole vieras heprealaisen tekstin syvälliselle dynamiikalle, vaikka se varmasti heijastaakin vuoropuhelua hellenistisen kulttuurin kanssa. Jesajan kuninkaalle lupaama turvallisuus tulee nimittäin Jumalan toiminnan ymmärtämisestä, sen ykseyden

ymmärtämisestä, jonka hän antaa ihmiselämälle ja kansan historialle. Profeetta kehottaa ymmärtämään Herran tiet, näkemään Jumalan uskollisuudessa viisaan suunnitelman, joka hallitsee aikakausia. Pyhä Augustinus ilmaisi *Tunnustuksissaan* "ymmärtämisen ja "kestämisen" synteisin puhuessaan totuudesta, johon voi luottaa seistäkseen lujana: "Lujasti ja kiinteästi tahdon pysyä Sinussa...tahdon pysyä Sinun totuudessaasi."¹⁷ Kontekstista tiedämme, että pyhä Augustinus pyrki osoittamaan, millä tavalla tämä Jumalan luotettava totuus – kuten Raamatusta ilmenee – tarkoittaa hänen uskollista läsnäoloaan kautta historian, hänen kykyään pitää koossa aikakaudet ja koota yhteen ihmisten hajanaiset päivät.¹⁸

24. Jesajan teksti tässä valossa luettuna johtaa lopputulokseen: ihminen tarvitsee tietoa ja totuutta, koska ilman niitä hän ei kestä eikä pääse eteenpäin. Usko ilman totuutta ei pelasta eikä tee askeleitamme vakaiksi. Se pysyy kauniina satuna, heijastuksena onnellisuudentoiveistamme, jonakin joka tyydyttää meitä vain siinä määrin kuin annamme huijata itseämme. Tai sitten se vähenee kauniiksi tunteeksi, joka lohduttaa ja lämmittää, mutta joka on mielenmuutostemme ja aikojen vaihtumisten alainen eikä kykene tarjoamaan jatkuvuutta elämäntiehen. Jos usko olisi tätä, kuningas Ahas olisi oikeassa, kun ei perusta elämäänsä ja valtakuntansa turvallisuutta pelkälle tunteelle. Mutta koska uskolla on olennainen yhteys totuuteen, se kykenee tarjoamaan uutta valoa, joka ylittää kunninkaan laskelmat, koska usko näkee kauemmaksi, käsittää Jumalan toiminnan, Jumalan, joka on uskollinen liitolleen ja lupauksilleen.

25. Uskon ja totuuden yhteydestä muistuttaminen on nykyisin aiempaa välttämättömämpää juuri aikamme totuuden kriisin vuoksi. Nykyajan kulttuurissa on usein taipumus hyväksyä totuudeksi vain teknologian totuudet. Totta on se, mitä ihminen voi rakentaa ja mitata tieteellisesti, totta on se mikä toimii ja tekee elämästä helpompaa ja vaivattomampaa. Tämä näyttää nykyään ainoalta varmalta totuudelta, ainoalta totuudelta jonka voi jakaa muiden kanssa, ainoalta totuudelta

josta voidaan keskustella ja jonka vuoksi voidaan ponnistella yhdessä. Toisaalta kuitenkin olisi olemassa subjektiivisia yksilön totuuksia, jotka merkitsevät aitoutta kunkin sisäistä vakaumusta kohtaan, jotka pätevät vain kyseisen yksilön kohdalla ja joita ei voi esittää toisille yhteisen hyvän palvelemisen nimissä. Suureen totuuteen, totuuteen joka selittää sekä henkilökohtaisen että yhteisöllisen elämän, suhtaudutaan epäluuloisesti. Kysytään, eikö tuollaisesta totuudesta ollut kyse viime vuosisadan suurissa totalitaristisissa järjestelmissä, totuudesta joka pakotti oman maailmankatsomuksensa kaikille murskatakseen yksilön konkreettisen historian? Jäljelle jää vain relativismi, jossa kysymys kaikkea koskevasta totuudesta, joka pohjimmiltaan on myös kysymys Jumalasta, ei enää kiinnosta. Tältä kannalta on loogista, että uskonnon ja totuuden välinen yhteys halutaan poistaa, koska se olisi juurena fanaattisuudelle, joka pyrkii kukistamaan kaikki jotka eivät jaa samaa vakaumusta. Tässä suhteessa voi puhua nyky maailman suuresta muistinmenetyksestä. Kysymys totuudesta on itse asiassa kysymys muistista, syvästä muistista, sillä se koskee jotakin joka edeltää meitä, ja siten se pystyy yhdistämään meidät pienen ja rajoittuneen ”minämme” yli. Se on kysymys kaiken alkuperästä, jonka valossa voidaan nähdä päämäärä ja siten myös yhteisen tien merkitys.

Totuuden ja rakkauden tunteminen

26. Voiko kristinusko tässä tilanteessa palvella yhteistä hyvää ja ohjata totuuden oikeaan ymmärtämiseen? Tähän vastaamiseksi on välttämätöntä pohtia sitä, minkälaisesta tietämisestä uskossa on kyse. Pyhän Paavalin käyttämä ilmaus ”sydämen usko” (10:10) voi auttaa meitä. Raamatussa sydän on ihmisen keskus, jossa kaikki hänen ulottuvuutensa liittyvät toisiinsa: ruumis ja sielu, henkilön sisäinen elämä ja avoimuus maailmaa ja toisia kohtaan, järki, tahto ja tunteet. Jos sydän pystyy pitämään yhdessä kaikki nämä ulottuvuudet, se johtuu siitä, että sydän on paikka, jossa avaudumme totuudelle ja rakkaudelle, annamme niiden koskettaa meitä ja muuttaa meidät

syvästi. Usko muuttaa koko ihmisen siinä määrin, kuin hän on avoin rakkaudelle. Tässä uskon ja rakkauden punoutumisessa ymmärretään uskolle ominainen tietämisen muoto, sen vakuuttamisvoima ja sen kyky valaista askeleemme. Usko tietää, koska se liittyy rakkauteen, koska rakkaus itse tuo valoa. Uskon ymmärrys syntyy, kun vastaanotamme Jumalan suuren rakkauden, joka muuttaa meidät sisäisesti ja antaa kyvyn nähdä todellisuuden uusin silmin.

27. Filosofi Ludwig Wittgensteinin selitys uskon ja varmuuden välisestä suhteesta on tunnettu. Hänen mukaansa uskosta voi verrata rakastumisen kokemukseen siinä mielessä, että se on jotakin subjektiivista, eikä sitä voi esittää kaikille pätevänä totuutena.¹⁹ Nykyihmisestä nimittäin näyttää siltä, että kysymys rakkaudesta ei liity mitenkään totuuteen. Rakkautta pidetään nykyisin kokemuksena, joka liittyy häilyvien tunteiden maailmaan eikä enää totuuteen.

Onko tämä todella oikea kuvaus rakkaudesta? Todellisuudessa rakkautta ei voi vähentää tunteeksi, joka tulee ja menee. Toki rakkaus koskettaa tunne-elämäämme, mutta avatakseen sen rakastettua ihmistä kohtaan ja aloittaakseen matkan itseensä sulkeutumisesta kohti toista ihmistä, rakentaakseen kestävänsuhteen. Rakkaus pyrkii yhteyteen rakastetun kanssa. Näin käy ilmi, missä mielessä rakkaus tarvitsee totuutta. Vain totuuteen perustuneena rakkaus kestää aikaa, ylittää katoavan hetken ja pysyy lujana tukien yhteistä matkaa. Jos rakkaus ei liity totuuteen, se on muuttuvien tunteiden alainen eikä kestä ajan koettelemuksia. Todellinen rakkaus sitä vastoin yhdistää kaikki persoonamme ulottuvuudet ja siitä tulee uusi valo kohti suurta ja täyttää elämää. Ilman totuutta rakkaus ei voi tarjota lujaa sidettä, se ei pysty vapauttamaan meitä eristyneisyydestä eikä ohimenevästä hetkestä rakentaakseen elämää ja kantaakseen hedelmää.

Jos rakkaus tarvitsee totuutta, myös totuus tarvitsee rakkautta. Rakkautta ja totuutta ei voi erottaa. Ilman rakkautta totuudesta tulee kylmää, persoonatonta, ihmisen konkreettis-

ta elämää sortavaa. Totuus jota etsimme ja joka antaa merkityksen askeleillemme valaisee meitä, kun olemme rakkau-
den koskettamia. Joka rakastaa, ymmärtää, että rakkaus on
totuuden kokemus ja että se itse avaa silmämme näkemään
koko todellisuuden uudella tavalla, ykseydessä rakastetun
kanssa. Tässä mielessä pyhä Gregorius Suuri kirjoitti "*amor
ipse notitia est*", rakkaus itse on tietämistä, joka tuo muka-
naan uuden logiikan.²⁰ Kyse on suhteeseen liittyvästä tava-
sta katsoa maailmaa, siitä tulee jaettava tietämistä, näkemistä
toisen näkemisessä ja kaikkien asioiden näkemistä yhdessä.
Wilhelm Saint-Thierryläinen seuraa tätä traditiota keskiajal-
la kommentoidessaan Laulujen laulun jaetta, jossa rakastaja
sanoo rakastetulle: silmäsi ovat kyyhkysen silmät (vrt. Laul.I.
1:15).²¹ Wilhelm selittää, että nämä silmät ovat uskova järki ja
rakkaus, joista tulee kuin yksi silmä, jotta se pääsisi Jumalan
katselemiseen, kun ymmärryksestä tulee "valaistun rakkau-
den ymmärrys".²²

28. Tämä rakkauden löytäminen tiedon lähteenä, joka on osa
jokaisen ihmisen alkuperäistä kokemusta, saa arvovaltaisen
ilmaisunsa raamatullisessa käsityksessä uskosta. Israel, iloi-
tessaan rakkaudesta, jolla Jumala on valinnut sen ja synnyt-
tänyt sen kansaksi, ymmärtää jumalallisen suunnitelman
ykseyden alusta täyttymykseen saakka. Uskon tieto syntyy
Jumalan rakkaudesta tämän solmiessa liiton, se on tietoa,
joka valaisee tien historiassa. Siksi Raamatussa totuus ja us-
kollisuus liittyvät yhteen: tosi Jumala on uskollinen Jumala,
joka pitää lupauksensa ja antaa ajan mittaan ymmärtää suun-
nitelmansa. Profeettojen kokemuksen kautta, pakkosiirtolai-
suuden tuskassa ja toivoen lopullista paluuta pyhään kau-
punkiin Israel ymmärsi, että tämä Jumalan totuus ulottuu sen
oman historian yli ja käsittää koko maailmanhistorian aina
luomisesta alkaen. Uskon tieto ei valaise ainoastaan yhden
kansan erityistä matkaa, vaan koko luodun maailman mat-
kan alusta täyttymykseen saakka.

Usko kuulemisena ja näkemisenä

29. Juuri siksi, että uskon tieto on yhteydessä liittoon uskollisen Jumalan kanssa, joka aloittaa rakkauden suhteen ihmisen kanssa ja puhuu hänelle sanansa, usko esitetään Raamatussa kuulemisena, se liitetään kuuloaistiin. Pyhä Paavali käyttää klassiseksi tullutta ilmaisua: *fides ex auditu*, ”usko syntyy kuulemisesta” (Room. 10:17). Sanaan liittyvä tieto on aina henkilökohtaista tietoa, se tunnistaa äänen, avautuu sille vapaasti ja noudattaa sitä kuuliaisesti. Siksi pyhä Paavali puhui ”uskon kuuliaisuudesta” (vrt. Room. 1:5; 16:26).²³ Usko on lisäksi tietoa, joka liittyy ajan kulumiseen, koska sana tarvitsee aikaa tullakseen ilmaistuksi. Se on tietoa, jonka oppii vain seuraamisen tiellä. Kuuleminen auttaa kuvaamaan hyvin tiedon ja rakkauden suhdetta.

Mitä totuuden tuntemiseen tulee, kuuleminen on joskus asetettu vastakohtaksi näkemiselle, joka olisi kreikkalaiselle kulttuurille ominaista. Jos valo mahdollistaa kaikkeuden katselemisen, johon ihminen on aina pyrkinyt, se ei näytä jättävän tilaa vapaudelle, koska se laskeutuu taivaasta suoraan silmiin pyytämättä vastausta. Se näyttäisi kutsuvan staattiseen katseluun irrallaan konkreettisesta ajasta, jossa ihminen kokee iloa ja kärsimystä. Tämän käsityksen mukaan raamatullinen näkemys tiedosta olisi vastakohta kreikkalaiselle käsitykselle, joka etsiessään kokonaiskäsitystä todellisuudesta liitti tiedon näkemiseen.

On kuitenkin selvää, että tämä näennäinen vastakohta ei vastaa Raamatun kertomaa. Vanha testamentti yhdistää molemmat tiedon lajit, koska Jumalan sanan kuulemiseen liittyy halu nähdä hänen kasvonsa. Näin saattoi kehittyä vuoropuhelu hellenistisen kulttuurin kanssa, vuoropuhelu, joka kuuluu Raamatun sydämeen. Kuuleminen korostaa henkilökohtaista kutsua ja kuuliaisuutta kuten myös sitä, että totuus ilmoitetaan ajassa. Näkeminen antaa näyn koko matkasta ja auttaa sijoittamaan sen Jumalan suureen suunnitelmaan. Il-

man tätä näkyä meillä olisi vain irrallisia katkelmia tuntemattomasta kokonaisuudesta.

30. Näkemisen ja kuulemisen yhteys uskon tietämisessä käy selvästi ilmi Johanneksen evankeliumista. Neljännessä evankeliumissa uskominen on kuulemista ja samalla myös näkemistä. Uskon kuuleminen tapahtuu rakkaudelle ominaisen tietämisen mukaan: se on henkilökohtaista kuulemista, joka tunnistaa hyvän paimenen äänen (vrt. Joh. 10:3-5). Se on kuulemista, joka edellyttää seuraamista, kuten tapahtui ensimmäisille opetuslapsille: "Kun opetuslapset kuulivat hänen sanansa, he lähtivät seuraamaan Jeesusta." (Joh. 1:37) Toisaalta usko liittyy myös näkemiseen. Joskus Jeesuksen merkkien näkeminen edeltää uskoa, kuten silloin kun Lasaruksen kuolleista herättämisen jälkeen "monet niistä juutalaisista, jotka olivat ... nähneet, mitä Jeesus teki, uskoivat häneen" (Joh. 11:45). Joskus usko johtaa näkemään syvemmin: "Jos uskot, saat nähdä Jumalan kirkkauden" (Joh. 11:40). Lopulta uskominen ja näkeminen punoutuvat yhteen: "Joka uskoo minuun... uskoo lähettäjäni. Joka näkee minut, näkee lähettäjäni" (Joh. 12:44-45). Kuulemiseen liittyneenä näkemisestä tulee Kristuksen seuraamista, ja usko ilmenee näön kehittymisenä, jossa silmät tottuvat näkemään syvemmälle. Ja niin pääsiäisaamuna siirrytään Johanneksesta, joka vielä hämärässä tyhjän haudan edessä "näki ja uskoi" (Joh. 20:8) Maria Magdaleenaan, joka näki Jeesuksen ja halusi tarttua häneen, mutta jota kutsutaankin mietiskelemään Jeesuksen nousemista Isän luo, ja lopulta saman Magdaleenan täyteen tunnustukseen opetuslasten edessä: "Minä olen nähnyt Herran!" (Joh. 20:18)

Kuinka tähän kuulemisen ja näkemisen synteisiin saavutaan? Siitä tulee mahdollista Jeesuksen konkreettisesta persoonasta käsin, joka nähdään ja kuullaan. Hän on lihaksi tullut Sana, jonka kirkkautta olemme saaneet katsella (vrt. Joh. 1:14). Uskon valo on niiden kasvojen valo, joista nähdään Isä. Neljännessä evankeliumissa totuus, jonka usko käsittää, on Isän ilmoittaminen Pojassa, hänen ruumiissaan ja maanpäällisissä

teoissaan – totuus, jonka voi määritellä Jeesuksen ”loistavaksi elämäksi”.²⁴ Se merkitsee, että uskon tieto ei kutsu meitä katsomaan puhtaasti sisäistä totuutta. Totuus jonka usko paljastaa meille keskittyy Jeesuksen kohtaamiseen, hänen elämänsä mietiskelyyn, hänen läsnäolonsa tiedostamiseen. Tässä mielessä pyhä Tuomas Akvinolainen puhui apostolien ”näkevästä uskosta”, *oculata fides*, Ylösnousseen ruumiillisen näkemisen edessä.²⁵ He näkivät omin silmin ylösnousseen Jeesuksen ja uskoivat, eli he kykenivät katsomaan näkemänsä syvyyteen tunnustaakseen Jumalan Pojan, joka istuu Isän oikealla puolella.

31. Vain näin, inkarnaation kautta, ihmisyytemme jakamisen kautta, rakkaudelle ominainen tieto saattoi saavuttaa täyttymyksen. Rakkauden valo syntyy, kun sydäntämme kosketaan ja vastaanotamme rakastetun sisäisen läsnäolon, joka antaa meidän tuntea hänen salaisuutensa. Siten ymmärrämme, miksi pyhälle Johanneselle usko on kuulemisen ja näkemisen lisäksi myös koskettamista, kuten hän kirjoittaa ensimmäisessä kirjeessään: ”Minkä olemme kuulleet, minkä omin silmin nähneet, mitä katselleet ja käsin koskettaneet, siitä me puhumme: elämän Sanasta” (1. Joh. 1:1). Inkarnaatiossa, tullessaan keskellemme, Jeesus kosketti meitä ja sakramenttien kautta hän koskettaa meitä tänäänkin. Muuttaen sydämemme hän on antanut ja antaa meidän tuntea ja tunnustaa hänet Jumalan Pojaksi. Uskossa voimme koskettaa häntä ja saada hänen armonsa voiman. Kommentoidessaan kertomusta verenvuodosta kärsivästä naisesta, joka koskettaa Jeesusta parantuakseen (vrt. Luuk. 8:45-46), pyhä Augustinus toteaa: ”Koskettaa sydämellä, sitä on uskominen.”²⁶ Väkijoukon tungos on Jeesuksen ympärillä, mutta ei saavuta häntä uskon henkilökohtaisella kosketuksella, joka tunnistaa hänen salaisuutensa, sen että hän on Poika, joka ilmoittaa Isän. Vain tullessamme Jeesuksen kaltaisiksi saamme silmät, joilla hänet voi nähdä.

Uskon ja järjen vuoropuhelu

32. Koska kristinusko julistaa totuutta Jumalan täydellisestä rakkaudesta ja avaa meidät tämän rakkauden voimalle, se saavuttaa jokaisen ihmisen kokemuksen ytimen. Ihminen tulee valoon rakkauden vuoksi, ja hänet on kutsuttu rakastamaan, jotta hän pysyisi valossa. Haluten valaista koko todellisuuden Jeesuksessa ilmoitetusta Jumalan rakkaudesta käsin ja pyrkien rakastamaan tuolla samalla rakkaudella ensimmäiset kristityt löysivät kreikkalaisesta maailmasta ja sen totuudenjanosta sopivan vuoropuhelukumppanin. Evankeliumin sanoman ja antiikin filosofisen ajattelun kohtaaminen oli ratkaiseva askel sille, että evankeliumi saavutti kaikki kansat. Tämä kohtaaminen edisti hedelmällistä vuorovaikutusta uskon ja järjen välillä, joka on edelleen kehittynyt vuosisatojen kuluessa aina meidän päiviimme saakka. Autuas Johannes Paavali II osoitti kiertokirjeessään *Fides et ratio*, kuinka usko ja järki vahvistavat toisiaan.²⁷ Kun löydämme Jeesuksen rakkauden täydellisen valon, huomaamme, että kaikessa meidän rakkaudessamme on aina ollut läsnä tuon valon säde, ja ymmärrämme mikä sen lopullinen tarkoitus oli. Ja se tosiasia, että rakkautemme tuo mukanaan valon, auttaa meitä näkemään rakkauden tien kohti täyttymystään Jumalan Pojan täydellisessä itsensä antamisessa meidän edestämme. Tässä kiertoliikkeessä uskon valo valaisee kaikkia ihmissuhteitamme, jotka voidaan elää Kristuksen hellän rakkauden yhteydessä.

33. Pyhän Augustinuksen elämästä löydämme tärkeän esimerkin tästä tiestä, jossa järjen etsintä ja pyrkimys totuuteen ja selkeyteen yhdistyivät uskon horisonttiin ja saivat siitä uutta ymmärrystä. Toisaalta Augustinus omaksui kreikkalaisen valon filosofian, joka korostaa näkemistä. Neoplatonismien koostamisesta hän oppi tuntemaan paradigman valosta, joka laskeutuu ylhäältä valaisemaan asioita, ja on siten Jumalan symboli. Tällä tavalla pyhä Augustinus käsitti Jumalan transsendenssin ja huomasi, että kaikissa asioissa on itsessään tietty transsendenssi eli ne voivat heijastaa Jumalan hyvyyttä. Näin hän vapautui manikealaisuudesta, jonka piirissä hän

aiemmin eli ja joka oli saanut hänet ajattelemaan, että hyvä ja paha taistelevat jatkuvasti keskenään ja sekoittuvat ja kietoutuvat toisiinsa vailla selkeitä rajoja. Havainto, että Jumala on valo, antoi hänen elämälleen uuden suunnan, kyvyn tunnistaa pahan, johon oli syyllinen, ja kääntyä kohti hyvää.

Toisaalta pyhän Augustinuksen konkreettisessa kokemuksessa, josta hän itse kertoo *Tunnustuksissaan*, ratkaiseva askel uskon tiellä ei ollut Jumalan näkeminen tämän maailman tuolla puolen, vaan pikemminkin kuuleminen. Hän kuuli puutarhassa äänen, joka sanoi hänelle: "Ota ja lue." Hän otti kirjan, joka sisälsi Paavalin kirjeet, ja pysähtyi Roomalaiskirjeen kolmanteentoista lukuun.²⁸ Tällä tavalla hänelle ilmestyi Raamatun persoonallinen Jumala, joka kykenee puhumaan ihmiselle, laskeutumaan alas elääkseen hänen kanssaan ja saattamaan hänen matkaansa historiassa, ilmoittaen itsensä kuulemisen ja vastauksen hetkellä.

Kuitenkaan tämä kohtaaminen Sanan Jumalan kanssa ei joutanut pyhää Augustinusta hylkäämään valoa ja näkemistä. Hän yhdisti molemmat näkökohdat, ohjaajanaan aina Jumalan rakkauden ilmoittaminen Jeesuksessa. Näin hän kehitti valon filosofian, johon sisältyi sekä sanalle ominainen vastavuoroisuus että vapaus suunnata katseensa kohti valoa. Niin kuin sanaa vastaa vapaa vastaus, valoa vastaa kuva, joka on sen heijastus. Pyhä Augustinus liittää kuulemisen ja näkemisen toisiinsa ja puhuu "sanasta, joka loistaa ihmisen sisimmässä".²⁹ Tällä tavalla valosta tulee niin sanotusti sanan valo, koska se on persoonallisten Kasvojen valo, joka valaistessaan kutsuu meitä ja tahtoo heijastua kasvoiltamme loistaakseen sisimmästämme. Kuitenkin kaipaus kokonaisuuden eikä vain historian katkelmien näkemiseen pysyy läsnäolevana ja täyttyy lopussa, jolloin ihminen, pyhän Hippon piispan sanoin, näkee ja rakastaa.³⁰ Ei siksi, että hän tulisi kykeneväksi saamaan kaiken valon, joka aina pysyy ehtymättömänä, vaan koska hän tulee kokonaan valoon.

34. Rakkauden valo, joka on ominainen uskolle, voi valaista aikamme kysymyksiä totuudesta. Nykyään totuus usein vähennetään yksilön subjektiiviseksi autenttisuudeksi, joka pätee vain yksilön elämässä. Yhteinen totuus pelottaa meitä, koska samaistamme sen totalitarististen järjestelmien taipumattomiin vaatimuksiin. Mutta jos totuus on rakkauden totuutta, joka ilmoittaa itsensä henkilökohtaisessa kohtaamisessa Toisen ja toisten kanssa, se pysyy vapaana yksilöihin sulkeutumisesta ja voi olla osa yhteistä hyvää. Koska se on rakkauden totuutta, sitä ei pakoteta väkivalloin, se ei murskaa yksilöä. Koska se syntyy rakkaudesta, se voi saavuttaa sydämen, jokaisen ihmisen henkilökohtaisen keskuksen. Näin käy selvästi ilmi, että usko ei ole taipumatonta, vaan kasvaa yhdessä elämisestä, joka kunnioittaa toista. Uskova ei ole ylimielinen, vaan päinvastoin, totuus tekee hänet nöyräksi. Hän tietää, että me emme omista totuutta, vaan totuus syleilee meitä ja omistaa meidät. Uskon varmuus ei jähmetä meitä, vaan saa meidät liikkeelle ja mahdollistaa todistuksen ja vuoropuhelun kaikkien kanssa.

Toisaalta uskon valo, joka liittyy totuuden rakkauteen, ei ole vieras aineellisellekaan maailmalle, koska rakkaus eletään aina ruumiissa ja sielussa. Uskon valo on lihaksi tullut valo, joka lähtee Jeesuksen loistavasta elämästä. Se valaisee myös aineen, luottaa sen järjestykseen ja tietää, että siinä avautuu yhä laajempi harmonian ja ymmärryksen tie. Tieteen katseelle on hyötyä uskosta. Usko kutsuu tieteenharjoittajaa pysymään avoimena todellisuudelle koko sen ehtymättömässä rikkauudessa. Usko herättää kriittisen tajun, koska se estää tutkimusta kangistumasta kaavoihinsa ja auttaa sitä ymmärtämään, että luonto on aina suurempi. Kutsumalla ihmettelyyn luomisen salaisuuden edessä usko laajentaa järjen näköalaa, jotta se valaisee paremmin maailmaa, joka paljastuu tieteelliselle tutkimukselle.

Usko ja Jumalan etsiminen

35. Jeesukseen uskomisen valo valaisee myös kaikkien niiden tien, jotka etsivät Jumalaa, ja tarjoaa kristinuskon oman panoksen vuoropuheluun eri uskontojen seuraajien kanssa. Heprealaiskirje puhuu meille vanhurskaiden todistuksesta, jotka jo ennen liittoa Abrahamin kanssa etsivät Jumalaa uskoen. Henokista sanottiin, että hän oli "elänyt Jumalan mielen mukaisesti" (Hepr. 11:5). Se oli mahdotonta ilman uskoa, koska "sen, joka astuu Jumalan eteen, täytyy uskoa, että Jumala on olemassa ja että hän kerran palkitsee ne, jotka etsivät häntä" (Hepr. 11:6). Näin voimme ymmärtää, että uskonnollisen ihmisen tie kulkee Jumalan tunnustamisen kautta, Jumalan, joka pitää hänestä huolta ja jonka löytäminen ei ole mahdotonta. Minkä muun palkinnon Jumala voisi antaa häntä etsiville kuin antaa heidän löytää hänet? Vielä aiemmin kohtaamme Abelin, jonka uskoa ylistetään: uskon vuoksi Jumala otti vastaan hänen lahjansa, hänen laumojensa esikoiset (vrt. Hepr. 11:4). Uskonnollinen ihminen pyrkii tunnistamaan Jumalan merkit jokapäiväisen elämänsä kokemuksissa, vuodenaikojen vaihtumisessa, maan hedelmällisyydessä ja maailmankaikkeuden liikkeessä. Jumala on valo, ja hänet voivat löytää myös ne, jotka etsivät häntä vilpittömin sydämin.

Tämän etsimisen kuva ovat tietäjät, jotka tähti johti Betlehemiin (vrt. Matt. 2:1-12). Heille Jumalan valo näyttäytyi matkana, tähtenä joka ohjaa löytämisen tiellä. Tähti kertoo Jumalan kärsivällisyydestä meidän silmiemme kanssa, joiden on totuttava hänen kirkkauteensa. Uskonnollinen ihminen on matkalla, ja hänen on oltava valmis antamaan itsensä ohjattavaksi, lähtemään itsestään löytääkseen Jumalan, joka aina yllättää. Tämä Jumalan kunnioitus ihmisen silmiä kohtaan osoittaa meille, että lähestyessämme häntä inhimillinen valo ei katoa Jumalan valtaisaan loistoon kuin aamunkoitossa kalpeneva tähti, vaan se loistaa sitä kirkkaammin mitä lähemmäksi se tulee alkuperäistä tulta, kuin peili joka heijastaa säteen. Kristillinen tunnustus, että Jeesus on ainoa pelastaja, vahvistaa, että koko Jumalan valo keskittyy häneen, hänen

”loistavaan elämäänsä”, jossa paljastuu historian alku ja loppu.³¹ Ei ole sellaista inhimillistä kokemusta tai ihmisen matkaa Jumalan luo, jota tämä valo ei voisi ottaa vastaan, valaista ja puhdistaa. Mitä syvemmälle kristitty käy Kristuksen valon piiriin, sitä paremmin hän kykenee ymmärtämään ja saattamaan jokaisen ihmisen matkaa Jumalan luo.

Koska usko on tie, se koskee myös niiden ihmisten elämää, jotka eivät usko mutta tahtovat uskoa eivätkä lakkaa etsimästä. Siinä määrin kuin he vilpittömin sydämin avautuvat rakkaudelle ja lähtevät liikkeelle siinä valossa, jonka pystyvät käsittämään, he ovat jo tietämättään matkalla kohti uskoa. He pyrkivät toimimaan ikään kuin Jumala olisi olemassa; joskus siksi, että ymmärtävät kuinka tärkeä hän on luotettavan suunnan löytämiseksi yhteiselämässä, tai siksi, että toivovat valoa pimeyden keskelle, tai myös siksi, että havaitessaan elämän suuruuden ja kauneuden he aavistavat, että Jumalan läsnäolo tekee siitä vielä suuremman. Pyhä Ireneus Lyonilainen kertoo, että ennen kuin Abraham kuuli Jumalan äänen, hän jo etsi Jumalaa ”sydämensä palavassa kaipauksessa” ja ”kiersi koko maailman kysyen, missä on Jumala”, kunnes ”Jumala sääli häntä, joka yksin etsi häntä hiljaisuudessa”.³² Se, joka lähtee hyvän tekemisen tielle, lähestyy jo Jumalaa ja on jo hänen apunsa tukema, koska jumalallisen valon dynamiikkaan kuuluu silmiemme valaiseminen kulkiessamme kohti rakkauden täyteyttä.

Usko ja teologia

36. Koska usko on valo, se vetää meitä puoleensa, tutkimaan yhä enemmän valaisemaansa horisonttia, jotta tuntisimme paremmin sen, mitä rakastamamme. Tästä halusta syntyy kristillinen teologia. On siis selvää, että teologia on mahdollonta ilman uskoa ja että se kuuluu itse uskon liikkeeseen, joka pyrkii syvemmin ymmärtämään Jumalan itseilmoitusta, joka huipentui Kristuksen salaisuudessa. Ensimmäinen seuraus on, että teologia ei ole vain järjen pyrkimystä tutkia ja

tietää, kuten kokeellisissa tieteissä. Jumalaa ei voi vähentää objektiksi. Hän on subjekti, joka antaa tuntea itsensä ja ilmoittaa itsensä persoonan suhteessa persoonaan. Oikea usko suuntaa järkeä avautumaan valolle, joka tulee Jumalalta, jotta järki voisi totuudenrakkauden ohjaamana tuntea Jumalan syvemmin. Keskiajan suuret opettajat ja teologit osoittivat, että uskon tieteenä teologia on osallisuutta tietoon, joka Jumalalla on itsestään. Teologia ei siis ole ainoastaan sana Jumalasta, vaan ennen kaikkea pyrkimystä ottaa vastaan ja ymmärtää syvemmin sana, jonka Jumala puhuu meille, sana jonka hän lausuu itsestään, koska hän on yhteyden (*communio*) ikuinen dialogi, ja sallii ihmisen käydä sisään tähän vuoropuheluun.³³ Teologiaan kuuluu siis nöyryys, joka antaa Jumalan ”koskettaa”, tuntee omat rajansa salaisuuden edessä ja pyrkii tutkimaan järjen omalla tiedonalalla tämän salaisuuden pohjattomia rikkauksia.

Teologia jakaa myös uskon kirkollisen muodon. Sen valo on uskovan subjektin, kirkon, valo. Tämä merkitsee toisaalta sitä, että teologia on kristittyjen uskon palveluksessa, se asettuu nöyrästi varjelemaan ja syventämään kaikkien, erityisesti yksinkertaisimpien, uskoa. Toisaalta koska teologia elää uskosta, sen ei tule pitää paavin ja hänen kanssaan yhteydessä olevien piispojen opetusvirkaa jonakin ulkopuolisena oman vapautensa rajoitteena, vaan päinvastoin yhtenä sisäisistä perustavista tekijöistään, koska opetusvirka takaa yhteyden alkuperäiseen lähteeseen ja antaa siten varmuuden ammentaa Kristuksen sanasta kokonaisuudessaan.

KOLMAS LUKU

ANNAN TEILLE TIEDOKSI SEN, MINKÄ ITSE
OLIN SAANUT VASTAANOTTAA (VRT. 1. KOR. 15:3)

Kirkko, uskomme äiti

37. Se, joka on avautunut Jumalan rakkaudelle, kuullut hänen äänensä ja saanut hänen valonsa, ei voi pitää tätä lahjaa itsellään. Koska usko on kuulemista ja näkemistä, se myös välitetään sanana ja valona. Puhuessaan korinttilaisille apostoli Paavali käytti näitä kahta kuvaa. Toisaalta hän sanoi: "Meillä on sama uskon Henki, josta on kirjoitettu: 'Minä uskon, ja siksi puhun.' Niin mekin puhumme, koska uskomme" (2. Kor. 4:13). Vastaanotetusta sanasta tulee vastaus, tunnustus, ja tällä tavalla se kuuluu toisillekin ja kutsu heitä uskomaan. Toisaalta pyhä Paavali viittaa myös valoon: "Me kaikki, jotka kasvot peittämättöminä katselemme Herran kirkkautta kuin kuvastimesta, muutumme saman kirkkauden kaltaisiksi" (2. Kor. 3:18). Se on valoa, joka säteilee kasvoista kasvoihin, niin kuin Mooses säteili Jumalan kirkkautta puhuttuaan hänen kanssaan: "Jumala valaisi itse meidän sydämemme. Näin Jumalan kirkkaus, joka säteilee Kristuksen kasvoilta, opitaan tuntemaan, ja se levittää valoaan" (2. Kor. 4:6). Jeesuksen valo loistaa kristittyjen kasvoilta kuin kuvastimesta ja leviää meihin saakka, jotta mekin voisimme tulla osallisiksi sen näkemisestä ja säteillä toisille hänen valoaan, kuten pääsiäisen liturgiassa pääsiäiskynttilän valo sytyttää lukemattomat muut kynttilät. Usko välitetään niin sanotusti kontaktissa ihmiseltä toiselle, kuten liekki syttyy toisesta liekistä. Köyhyydessään kristityt istuttavat niin hedelmällisen siemenen, että siitä kas-

vaa suuri puu, joka pystyy täyttämään maailman hedelmillään.

38. Usko, joka loistaa kaikille ihmisille kaikkialla, välitetään ajassa sukupolvelta toiselle. Koska usko syntyy historiassa tapahtuvasta kohtaamisesta ja valaisee ajallista matkaamme, se on välitettävä kaikkina aikoina. Katkeamattoman todistajien ketjun kautta kohtaamme Jeesuksen kasvot. Kuinka tämä on mahdollista? Kuinka voimme olla varmoja siitä, että kaikkien näiden vuosisatojen jälkeen saavutamme "todellisen Jeesuksen"? Jos ihminen olisi eristynyt yksilö ja lähtökohtana olisi vain yksilöllinen "minä", joka haluaa löytää tietonsa varmuuden omasta itsestään, tuo varmuus olisi mahdotonta. En voi itsestäni nähdä sitä, mikä on tapahtunut kauan ennen minua. Tämä ei kuitenkaan ole ainoa tapa, jolla ihminen saavuttaa tietoa. Ihminen elää aina suhteessa. Hän tulee toisista, hän kuuluu toisille, hänen elämänsä avartuu toisten kohtaamisessa. Jopa tieto ja itsetuntemus ovat suhteellisia ja liittyvät toisiinsa, jotka ovat edeltäneet meitä: ennen kaikkea vanhempiin, jotka ovat antaneet meille elämämme ja nimemme. Itse kieli, sanat, joilla tulkitsemme elämäämme ja todellisuuttamme, tulee meille toisten kautta, se on säilytetty toisten elävässä muistissa. Itsemme tunteminen on mahdollista vain osallisina suuremmasta muistista. Näin tapahtuu myös uskossa, joka tuo inhimillisen ymmärtämisen täyttymykseen. Uskon menneisyys, tuo Jeesuksen rakkaudenteko, joka toi maailmaan uuden elämän, tulee meille toisten ihmisten, todistajien muistin kautta. Se on säilytetty elävänä yhdessä muistavassa subjektissa, kirkossa. Kirkko on äiti, joka opettaa meitä puhumaan uskon kieltä. Pyhä Johannes korosti tätä evankeliumisanaan liittämällä yhteen uskon ja muistamisen ja yhdistämällä ne molemmat Pyhän Hengen toimintaan, joka Jeesuksen sanojen mukaan "palauttaa mieleenne kaiken" (Joh. 14:26). Rakkaus, joka on Pyhä Henki ja joka asuu kirkossa, yhdistää kaikki aikakaudet ja tekee meistä Jeesuksen aikalaisia. Näin hän ohjaa matkaamme uskossa.

39. On mahdotonta uskoa yksin. Usko ei ole pelkkä uskovan sisimmässään tekemä henkilökohtainen päätös, pelkkä yksityinen suhde uskovan "minän" ja jumalallisen "sinän" välillä, autonomisen subjektin ja Jumalan välillä. Usko on luonnostaan avoin "meitä" kohtaan, se tapahtuu aina kirkon yhteisön sisällä. Uskontunnustuksen dialogimuoto, jota käytetään kasteliturgiassa, muistuttaa meitä tästä. Usko ilmaistaan vastauksena kutsuun, sanaan joka on kuultava ja joka ei ole lähtöisin minusta. Siksi se kuuluu vuoropuheluun, se ei voi olla pelkkä yksilöstä syntyvä tunnustus. On mahdollista vastata ensimmäisessä persoonassa "minä uskon" vain siksi, että kuuluu suurempaan yhteisöön, vain siksi, että sanomme myös "me uskomme". Tämä avoimuus kirkon "meitä" kohtaan heijastaa Jumalan omaa rakkauden avoimuutta. Se ei ole suhde vain Isän ja Pojan, "minän" ja "sinän" välillä, vaan Hengessä se on myös "me", persoonien yhteys. Siksi se, joka uskoo, ei ole koskaan yksin, ja siksi usko pyrkii leviämään, kutsumaan muita iloonsa. Se, joka ottaa uskon vastaan, huomaa näköalansa laajenevan uusien, elämää rikastuttavien suhteiden syntyessä. Tertullianus ilmaisi tämän hyvin puhussaan katekumeeneista, jotka "uudestisyntymisen pesun" jälkeen otetaan vastaan äidin kotiin, jotta he levittävätkätensä ja uuden perheen jäseninä yhdessä veljiensä kanssa rukoilevat Isä meidän -rukousta.³⁴

Sakramentit ja uskon välittäminen

40. Kirkko, kuten jokainen perhe, välittää lapsilleen muistonsa. Kuinka tämä tehdään niin, ettei mitään hukku, vaan päinvastoin uskon perintö yhä syvenee? Meillä on elävä yhteys perustavaan muistoon apostolisen tradition kautta, joka on säilytetty kirkossa Pyhän Hengen avulla. Ja se, minkä apostolit välittivät, kuten Vatikaanin II kirkolliskokous toteaa, "sisältää kaiken, mikä johtaa Jumalan kansan elämään pyhästi ja kasvamaan uskossa. Näin kirkko opissaan, elämässään ja kultissaan jatkaa ja välittää edelleen kaikille sukupolville kaikkea, mitä se itse on ja mitä se uskoo."³⁵

Usko tarvitsee ympäristön, jossa siitä voidaan todistaa ja se voidaan jakaa ja joka on suhteessa siihen, mitä jaetaan. Pelkästään opillisen sisällön tai ajatuksen välittämiseksi ehkä riittää kirja tai suullisen viestin toisto. Mutta se, mitä kirkossa jaetaan, mitä sen elävässä traditiossa välitetään, on uusi valo, joka syntyy elävän Jumalan kohtaamisesta, valo joka koskettaa ihmisen sisintä, hänen sydäntään ja samalla hänen ymmärrystään, tahtoaan ja tunteitaan, ja tekee hänet avoimeksi eläviin suhteisiin Jumalan ja toisten yhteydessä. Tällaisen täyteyden välittämiseksi on erityinen keino, joka tuo peliin koko ihmisen, ruumiin ja hengen, sisäisen elämän ja suhteet. Tämä keino on sakramentit, joita vietetään kirkon liturgiassa. Niissä välitetään lihaksitullut muisto, joka liittyy elämämme aikoihin ja paikkoihin ja kaikkiin aisteihimme. Niissä ihminen liittyy elävän subjektin jäsenenä yhteisöllisten suhteiden verkostoon. Sakramentit ovat todella uskon sakramentteja,³⁶ mutta on sanottava myös, että uskolla on sakramentaalinen rakenne. Uskon herääminen kulkee sen kautta, että herää uusi sakramentaalinen taju ihmiselämästä ja kristillisestä olemassaolosta. Näin käy ilmi, kuinka näkyvä ja aineellinen avautuvat kohti ikuisen salaisuutta.

41. Uskon välittäminen tapahtuu ensi sijassa kasteen kautta. Joistakin saattaa näyttää siltä, että kaste on tapa kuvata symbolisesti uskontunnustusta, pedagoginen toimitus niitä varten, jotka tarvitsevat kuvia ja eleitä, mutta pohjimmiltaan se ei olisi välttämätön. Pyhän Paavalin sanat kasteesta muistuttavat, että näin ei ole. Hän sanoo: "Näin meidät kasteessa ... haudattiin yhdessä Kristuksen kanssa, jotta mekin alkaisimme elää uutta elämää, niin kuin Kristus Isän kirkkauden voimalla herätettiin kuolleista" (Room. 6:4). Kasteessa meistä tulee uusi luomus ja meidät otetaan Jumalan lapsiksi. Paavali sanoo myös, että kristitylle on uskottu tietynlainen "opetus" (*typos didachés*), jolle sydän on kuuliainen (vrt. Room. 6:17). Kasteessa ihminen saa myös opetuksen, jota tunnustaa, ja konkreettisen elämänmuodon, joka vaatii koko hänen persoonansa osallistumista ja ohjaa hänet kohti hyvää. Hänet

siirretään uuteen kontekstiin, ympäristöön, uuteen yhteisen toiminnan muotoon kirkossa. Kaste muistuttaa meitä, että usko ei ole yksittäisen ihmisen työ, se ei ole teko, jonka ihminen voisi täyttää luottaen vain omiin voimiinsa, vaan se on otettava vastaan tulemalla kirkon yhteyteen, joka välittää Jumalan lahjan. Kukaan ei kasta itseään, niin kuin kukaan ei synny elämään itsestään. Meidät on kastettu.

42. Mitkä ovat kasteen elementit, jotka johdattavat meidät tähän uuteen "opetukseen"? Ensin katekumeenin ylle lausutaan Kolminaisuuden, Isän, Pojan ja Pyhän Hengen nimi. Näin jo alussa annetaan uskon tien tiivistelmä. Jumala, joka kutsui Abrahamin ja halusi tulla kutsutuksi hänen Jumalakseen; Jumala, joka ilmoitti nimensä Moosekselle; Jumala, joka antaessaan meille Poikansa on täydellisesti ilmoittanut nimensä salaisuuden, antaa kastetulle uuden identiteetin Jumalan lapsena. Näin tulee ilmi kasteessa tehtävän eleen, veteen upottamisen merkitys. Vesi on samalla kertaa kuoleman symboli, joka kutsuu meitä "minämme" kääntymisen kautta avautumaan suuremmalle "Minälle"; ja elämän symboli, kohtu josta synnymme uudesti Kristusta seuraten uuteen elämään. Tällä tavalla, veteen upottamalla, kaste puhuu meille uskon lihaksitulleesta rakenteesta. Kristuksen teko koskettaa meitä henkilökohtaisessa todellisuudessamme ja muuttaa meidät radikaalisti, tekee meistä Jumalan omia lapsia ja osallisia jumalallisesta luonnosta. Se muovaa kaikkia suhteitamme, konkreettista tilannettamme maailmassa, avaten meidät Jumalan omalle elämälle, yhteydelle. Tämä kasteessa tapahtuva muutos auttaa ymmärtämään, kuinka tärkeä merkitys uuden evankelioimisen kannalta on katekumenaatilla, jonka kautta nykyään myös yhteiskunnissa, joilla on vanhat kristilliset juuret, yhä kasvava määrä aikuisia valmistautuu kasteen sakramenttiin. Se on tie kasteeseen valmistautumiseen, koko elämän muuttumiseen Kristuksessa.

Kasteen ja uskon välisen yhteyden ymmärtämiseksi voimme muistaa profeetta Jesajan tekstiä, joka varhaisessa kristillisessä kirjallisuudessa liitettiin kasteeseen: "kalliolinnat ovat hä-

nen turvansa...eikä vesi häneltä ehdy” (Jes. 33:16).³⁷ Kastettu oli pelastettu kuoleman vedestä ja sai nousta ”kalliolinnakkeelle”, koska oli löytänyt lujan, luotettavan perustan. Kuoleman vesi muuttui elämän vedeksi. Kreikankielisen tekstin mukaan vesi oli *pistós*, ”uskollinen” vesi. Kasteen vesi on uskollinen, koska siihen voi luottaa, koska sen virta upottaa Jeesuksen rakkauteen, joka on varmuuden lähde elämäntielämme.

43. Kasteen rakenne, sen muoto uudesti syntymisenä, jossa saamme uuden nimen ja uuden elämän, auttaa meitä ymmärtämään lasten kastamisen merkityksen ja tärkeyden. Lapsi ei kykene tekemään vapaata päätöstä uskon vastaanottamisesta, ei pysty vielä itse tunnustamaan uskoa, ja siksi vanhemmat ja kummit tunnustavat uskon hänen puolestaan. Usko eletään kirkon yhteisön sisällä, se kuuluu ”meille” yhteisesti. Siksi lapsi voi olla muiden, vanhempiensa ja kummien, tuke- ma ja hänet otetaan vastaan heidän uskossaan, kirkon uskossa. Sitä kuvaa liekki, jonka lapsen isä sytyttää kastekynttilään pääsiäiskynttilästä. Tämä kasteen rakenne osoittaa kirkon ja perheen yhteistyön tärkeyden uskon välittämisessä. Vanhemmat on kutsuttu pyhän Augustinuksen sanojen mukaan ei vain synnyttämään lapsia elämään, vaan tuomaan heidät Jumalalle, jotta he kasteen kautta syntyisivät uudesti Jumalan lapsina ja saisivat uskon lahjan.³⁸ Näin heille annetaan elämän lisäksi olemassaolon perustava suunta ja varmuus hyvästä tulevaisuudesta, suunta joka myöhemmin voimistetaan vahvistuksen sakramentissa Pyhän Hengen sinetillä.

44. Uskon sakramentaalinen luonne saa korkeimman ilmauksensa eukaristiassa. Se on uskolle kallisarvoista ravintoa, kohtaaminen Kristuksen kanssa, joka on todellisesti läsnä korkeimmassa rakkaudenteossaan, oman itsensä uhrissa, joka antaa elämän. Eukaristiassa risteävät kaksi akselia, joiden kautta usko kulkee tietään. Yhtäällä on historian akseli: eukaristia on muiston teko, salaisuuden tekeminen läsnäolevaksi, jossa menneisyys kuoleman ja ylösnousemuksen tapahtumana osoittaa voivansa avautua tulevalle, ennakoita

lopullista täyttymystä. Liturgia muistuttaa tästä pelastuksen salaisuuksien *hodie*, "tänään" -sanalla. Toisaalla on akseli, joka johtaa näkyvästä maailmasta näkymättömään. Eukaristiassa opimme näkemään todellisuuden syvyyteen. Leipä ja viini muuttuvat Kristuksen ruumiksi ja vereksi, hän tulee läsnäolevaksi pääsiäisen tiessään Isän luo: tämä liike johtaa meidät ruumiinemme ja sieluinemme kaiken luodun liikkeeseen kohti täyttymystään Jumalassa.

45. Sakramenttien vietossa kirkko välittää muistonsa erityisesti uskontunnustuksessa. Siinä ei niinkään ole kysymys myöntymisestä abstraktien totuuksien kokonaisuuteen, vaan uskontunnustuksessa koko elämä lähtee matkalle kohti täyttä yhteyttä elävän Jumalan kanssa. Voimme sanoa, että Credossa uskova kutsutaan käymään sisään salaisuuteen, jonka tunnustaa, ja tulemaan sen muuttamaksi, mitä tunnustaa. Ymmärtääksemme, mitä tämä merkitsee, ajatelkaamme ennen kaikkea Credon sisältöä. Sen rakenne on kolminainen: Isä ja Poika ovat yhtä rakkauden Hengessä. Näin uskova sanoo, että olemassaolon keskus, kaikkien asioiden syvin salaisuus on jumalallinen yhteys. Credo sisältää myös kristologisen tunnustuksen: se käy läpi Jeesuksen elämän salaisuudet hänen kuolemaansa, ylösnousemukseensa ja taivaaseenastumiseensa saakka odottaen hänen lopullista tulemistaan kunniaassa. Se sanoo myös, että tämä Jumala, joka on yhteys, Isän ja Pojan vastavuoroinen rakkaus Hengessä, kykenee omaksumaan ihmisen historian, tuomaan sen dynaamiseen yhteyteensä, jonka lähde ja päämäärä on Isä. Joka tunnustaa uskon, huomaa liittyvänsä totuuteen, jonka tunnustaa. Hän ei voi totuudellisesti lausua uskontunnustuksen sanoja muuttumatta sen kautta, tulematta osaksi rakkauden historiaa, joka syleilee häntä ja avartaa hänen olemassaolonsa, tekee hänet osaksi suurempaa yhteyttä, varsinaista subjektia joka lausuu Credon, eli kirkkoa. Kaikki totuudet, jotka uskomme, puhuvat uuden uskonelämän salaisuudesta yhteyden tienä elävän Jumalan kanssa.

Usko, rukous ja kymmenen käskyä

46. Kaksi muutakin elementtiä ovat olennaisia kirkon muiston uskollisessa välittämisessä. Ensi sijalla on Herran rukous, Isä meidän. Siinä kristitty oppii jakamaan itsensä Kristuksen hengellisen kokemuksen ja alkaa nähdä Kristuksen silmin. Isän ainosyntyisestä Pojasta käsin, joka on valkeus valkeudesta, mekin opimme tuntemaan Jumalan ja voimme sytyttää toisissa halun lähestyä häntä.

Yhtälailla tärkeä on uskon ja kymmenen käskyn välinen yhteys. Usko, kuten jo sanoimme, näyttäytyy matkana, tienä jota on kuljettava ja joka on avoin elävän Jumalan kohtaamiselle. Siksi uskon valossa eli täydellisessä luottamuksessa pelastavaan Jumalaan dekalogi (kymmenen käskyä) saa syvimmän totuutensa, joka sisältyy kymmenen käskyn johdantosanoihin: "Minä olen Herra, sinun Jumalasi, joka johdatin sinut pois Egyptistä" (2. Moos. 20:2). Kymmenen käskyä ei ole koelma kieltoja, vaan konkreettisia ohjeita johdatukseksi pois itseensä sulkeutuneen itseriittoisen "minän" autiomaasta vuoropuheluun Jumalan kanssa, hänen laupeutensa syleilemäksi ja sitten tuomaan tuota laupeutta toisille. Näin usko tunnustaa Jumalan rakkauden, joka on kaiken alkuperä ja tuki, ja antaa tämän rakkauden ohjata itseään kulkeakseen kohti täydellistä yhteyttä Jumalan kanssa. Kymmenen käskyä näyttäytyy kiitollisuuden tienä, rakkauden vastauksena, joka on mahdollinen, koska uskossa olemme avoimia Jumalan meitä muuttavalle rakkaudelle. Jeesuksen opetuksesta Vuorisaarnassa (Matt. 5-7) tämä tie saa uutta valoa.

Olen käsitellyt neljää elementtiä, joihin tiivistyy kirkon välittämän muiston aarre: uskontunnustus, sakramenttien vietto, kymmenen käskyn tie sekä rukous. Kirkon katekeesi on perinteisesti rakentunut näiden ympärille, niin myös Katolisen kirkon katekismus. Se on perusväline sille yhtenäiselle toiminnalle, jossa kirkko välittää koko uskon sisällön, eli "kaikkeaa, mitä se itse on ja mitä se uskoo".³⁹

Uskon ykseys ja koskemattomuus

47. Kirkon ykseys ajassa ja paikassa liittyy uskon ykseyteen: "On vain yksi ruumis ja yksi Henki... yksi usko" (Ef. 4:4-5). Nykyään voi näyttää mahdolliselta toteuttaa ihmisten ykseys yhteisen asian, kiintymyksen, saman kohtalon ja päämäärän perusteella. Mutta ykseys samassa totuudessa on hyvin vaikea käsittää. Sellainen ykseys näyttää olevan ristiriidassa yksilön ajattelunvapauden ja autonomian kanssa. Kuitenkin kokemus rakkaudesta sanoo meille, että juuri rakkaudessa yhteinen näkemys on mahdollinen, että siinä opimme näkemään todellisuuden toisen silmin, ja että tämä ei köyhdytä meitä vaan rikastuttaa katsettamme. Todellinen rakkaus, jumalallisen rakkauden mitan mukaan, vaatii totuutta, ja yhteisessä totuuteen eli Jeesukseen Kristukseen katsomisessa rakkaudesta tulee lujaa ja syvää. Tätä on myös uskon ilo, näkemisen ykseys yhdessä ruumiissa ja yhdessä Hengessä. Pyhä Leo Suuri sanoi: "Jos usko ei ole yksi, se ei ole uskoa."⁴⁰

Mikä on tämän ykseyden salaisuus? Usko on "yksi" ensi sijassa Jumalan ykseyden vuoksi, joka tunnetaan ja tunnustetaan. Kaikki uskonkohdat viittaavat häneen, ne ovat teitä hänen olemisensa ja toimintansa tuntemiseksi. Siksi niillä on paljon suurempi ykseys kuin millään mahdollisella ajatusrakennemallamme voi olla. Niillä on ykseys joka rikastuttaa meitä, koska se antaa itsensä meille ja tekee meidät "yhdeksi".

Usko on yksi, koska se suuntautuu yhteen Herraan, Jeesuksen elämään, hänen konkreettiseen historiaansa, jonka hän jakaa kanssamme. Pyhä Ireneus Lyonilainen teki tämän selväksi vastustaessaan harhaoppisia gnostilaisia. Näiden mukaan oli kahdenlaista uskoa: karkeaa, epätäydellistä yksinkertaisten uskoa, joka pysyi Jeesuksen lihan ja hänen salaisuksiensa mietiskelyn tasolla, ja syvällisempää ja täydellistä, todellista uskoa, joka rajoittui pieneen vihittyjen piiriin ja joka ymmärryksen avulla kykeni nousemaan Jeesuksen lihan yläpuolelle tuntemattoman Jumalan salaisuuksiin. Tähän väitteeseen, jolla yhä vielä on tietynlaista vetovoimaa ja nykyäänkin kannat-

tajansa, pyhä Ireneus vastasi korostamalla, että usko on yksi, koska se aina kulkee inkarnaation konkreettisen hetken kautta eikä koskaan ylitä Kristuksen lihaa ja historiaa, koska niissä Jumala tahtoi täydellisesti ilmoittaa itsensä. Tämän vuoksi ei ole eroa uskossa niiden välillä, ”jotka tietävät sanoa siitä paljon” ja niiden välillä, ”jotka osaavat sanoa vain vähän”, parempien ja vähäisempien välillä: edelliset eivät voi lisätä eivätkä jälkimmäiset vähentää uskoa.⁴¹

Lopulta usko on yksi, koska sen jakaa koko kirkko, joka on yksi ruumis ja yksi Henki. Yhden subjektin, kirkon, yhteydessä saamme yhteisen katseen. Tunnustaessamme samaa uskoa pysymme lujana samalla kalliolla, olemme saman rakkauden Hengen muuttamia, säteilemme yhtä ainoaa valoa ja näemme todellisuuden samalla tavalla.

48. Koska usko on yksi ainoa, se on tunnustettava koko puhtaudessaan ja koskemattomuudessaan. Koska kaikki uskonkohdat liittyvät toisiinsa ykseydessä, yhdenkin vähemmän tärkeältä näyttävän kohdan kieltäminen merkitsee kokonaisuuden vahingoittamista. Kaikkina aikakausina löytyy uskonkohtia, joiden hyväksyminen on helpompaa tai vaikeampaa. Siksi on tärkeää valvoa, että koko uskon talletus välitetään edelleen (vrt. 1. Tim. 6:20), että kaikkia uskontunnustuksen näkökohtia korostetaan oikealla tavalla. Siinä määrin kuin uskon ykseys on kirkon ykseyttä, se, että jotakin poistetaan uskosta, merkitsee, että jotakin poistetaan yhteyden totuudellisuudesta. Kirkkoisät kuvasivat uskoa ruumiiksi, totuuden ruumiiksi jossa on monia jäseniä, analogisena Kristuksen ruumiille ja sen jatkuvalle olemassaololle kirkossa.⁴² Uskon koskemattomuus liittyy myös kuvaan kirkosta neitsyenä, sen uskollisesta morsiamenrakkaudesta Kristusta kohtaan. Uskon vahingoittaminen merkitsee, että vahingoitetaan yhteyttä Herraan.⁴³ Uskon ykseys on siis elävän organismin ykseyttä. Tämän osoitti selvästi autuas John Henry Newman mainitessaan yhtenä opin ajallisen jatkuvuuden tunnusmerkkinä voiman omaksua itseensä kaiken löytämänsä niissä eri ympäristöissä, joissa se esiintyy, eri kulttuureissa, joita se kohtaa,⁴⁴

puhdistaan kaiken ja tuoden sen parhaimpaan ilmaukseensa. Usko osoittautuu universaaliksi, katoliseksi, koska sen valo kasvaa valaisemaan koko maailman ja koko historian.

49. Herra on antanut kirkolle apostolisen sukseesion lahjan palvelemaan uskon ykseyttä ja sen välittämistä edelleen kokonaisuudessaan. Sen kautta taataan kirkon muistin jatkuvuus ja voidaan ammentaa varmuudella uskon puhtaasta lähteestä. Takuun yhteydestä alkuperään antavat siis elävät ihmiset, ja tämä vastaa elävää uskoa, jonka kirkko välittää. Se tukeutuu niiden todistajien uskollisuuteen, jotka Herra on valinnut tähän tehtävään. Siksi opetusvirka puhuu aina kuuliaisena alkuperäiselle sanalle, jolle usko perustuu; se on luotettava, koska se luottaa sanaan, jota kuuntelee, säilyttää ja selittää.⁴⁵ Miletoksessa Efesoksen vanhimmille pitämässään jäähyväispuheessa, josta pyhä Luukas kertoo Apostolien teoissa, Paavali todistaa täyttäneensä Herran hänelle antaman tehtävän julistaa ”kaiken Jumalan tahdon” (Ap.t. 20:27). Kirkon opetusviran ansiosta tämä tahto voi tulla meille kokonaisuudessaan, ja sen myötä myös ilo toteuttaa se täydellisesti.

NELJÄS LUKU

JUMALA RAKENTAA HEITÄ VARTEN KAUPUNGIN (VRT. HEPR. 11:16)

Usko ja yhteinen hyvä

50. Kertoessaan Vanhan testamentin patriarkkojen ja vanhurskaiden historiasta Heprealaiskirje korostaa heidän uskonsa olennaista näkökohtaa. Se ei esitä uskoa ainoastaan matkana, vaan myös rakennuksena, paikan valmistamisena, jossa ihminen voi asua yhdessä toisten kanssa. Ensimmäinen rakentaja on Nooa, joka rakentamalla arkin onnistui pelastamaan perheensä (vrt. Hepr. 11:7). Sitten kerrotaan Abrahamista, joka, koska uskoi, asui teltoissa ja odotti sitä kaupunkia, joka on rakennettu vankalle perustalle (vrt. Hepr. 11:9-10). Uskon myötä tulee uusi luotettavuus, uusi lujuus, jonka vain Jumala voi antaa. Jos uskon ihminen nojautuu Jumalaan, joka on Aamen, uskollinen Jumala (vrt. Jes. 65:16), ja tulee näin itse lujaksi, voimme lisätä, että uskon lujuus viittaa myös kaupunkiin, jota Jumala valmistaa ihmistä varten. Usko paljastaa, kuinka lujia ihmisten väliset siteet voivat olla, kun Jumala on läsnä heidän keskellään. Usko ei ole vain sisäistä lujuutta, uskovan lujaa vakaumusta; usko valaisee myös ihmisten väliset suhteet, koska se syntyy rakkaudesta ja seuraa Jumalan rakkauden dynamiikkaa. Luotettava Jumala antaa ihmisille luotettavan kaupungin.

51. Juuri siksi, että usko liittyy rakkauteen (vrt. Gal. 5:6), uskon valo sijoittuu konkreettisesti oikeudenmukaisuuden, lain ja rauhan palvelukseen. Usko syntyy kohtaamisesta Jumalan alkuperäisen rakkauden kanssa, jossa tulee ilmi elämämme

merkitys ja hyvyys. Elämämme valaistaan siinä määrin kuin se astuu sisään tämän rakkauden avaamaan dynaamisuuteen, siinä määrin kuin siitä tulee tietä ja harjoitusta rakkauden täyteyteen. Uskon valo kykenee arvostamaan ihmissuhteiden rikkautta, niiden kykyä kestää, olla luotettavia ja rikastuttaa yhteiselämää. Usko ei etäänny maailmasta tai ole vieras aikamme ihmisten konkreettisille huolenaiheille. Ilman luotettavaa rakkautta mikään ei voisi todella pitää ihmisiä yhdessä. Heidän ykseytensä olisi käsitettävissä vain hyödyn, yhteisten intressien tai pelon aiheiden perusteella, mutta ei siksi, että on hyvä elää yhdessä tai että pelkkä toisten läsnäolo aiheuttaa iloa. Usko saa ymmärtämään ihmissuhteiden rakenteita, koska se käsittää niiden pohjimmaisesta perustan ja lopullisen päämäärän olevan Jumala ja hänen rakkautensa. Näin usko valaisee rakennustaitoa ja palvelee yhteistä hyvää. Usko on hyvä kaikille, yhteistä hyvää, sen valo ei valaise vain kirkon sisällä eikä palvele ainoastaan tuonpuoleisen ikuisen kaupungin rakentamista. Se auttaa meitä rakentamaan yhteiskuntiamme niin, että ne kulkevat kohti toivorikkaasta tulevaisuutta. Heprealaiskirje tarjoaa tästä esimerkin mainitessaan uskon ihmisten joukossa Samuelin ja Daavidin, jotka uskon voimalla "pitivät yllä oikeutta" (Hepr. 11:33). Ilmaus viittaa tässä heidän oikeudenmukaisuuteensa hallitsijoina, viisauteen joka tuo kansalle rauhan (vrt. 1. Sam. 12:3-5; 2. Sam. 8:15). Uskon kädet kohotetaan taivasta kohti, mutta samalla ne rakentavat rakkaudessa kaupunkia sellaisten suhteiden pohjalle, joiden perustuksena on Jumalan rakkaus.

Usko ja perhe

52. Abrahamin matkalta kohti tulevaa kaupunkia Heprealaiskirje mainitsee siunauksen, jonka vanhemmat antavat lapsilleen (vrt. Hepr. 11:20-21). Ensimmäinen ympäristö, jossa usko valaisee ihmisten kaupunkia, on perhe. Ajattelen ennen kaikkea miehen ja naisen pysyvää sidettä avioliitossa. Se syntyy heidän rakkaudestaan, joka on merkki Jumalan rakkaudesta ja sen läsnäoloa, sekä siitä, että tunnustetaan ja hyväksytään

sukupuolten eron hyvyys. Sen kautta puoliset voivat tulla yhdeksi lihaksi (vrt. 1. Moos. 2:24) ja synnyttää uutta elämää, joka on osoitus Luojan hyvydestä, viisaudesta ja rakkauden suunnitelmasta. Tähän rakkauteen perustuen mies ja nainen voivat luvata toisilleen vastavuoroista rakkautta eleellä, joka ottaa mukaan heidän koko elämänsä ja joka muistuttaa uskoa monin tavoin. Ikuisen rakkauden lupaaminen on mahdollista, kun havaitaan suunnitelma, joka on suurempi kuin omat aikeemme, joka tukee meitä ja tekee mahdolliseksi koko tulevaisuutemme lahjoittamisen rakastamallemme ihmiselle. Usko auttaa myös käsittämään lasten saamisen koko syvyydessään ja rikkaudessaan, saa näkemään siinä Luojan rakkauden, joka lahjoittaa ja uskoo meille uuden ihmisen salaisuuden. Näin Saara tuli uskon kautta äidiksi, luottaen siihen, että Jumala on uskollinen lupaukselleen (vrt. Hepr. 11:11).

53. Perheessä usko saattaa kaikkia ikävaiheita lapsuudesta lähtien. Lapset oppivat luottamaan vanhempiensa rakkauteen. Siksi vanhempien on tärkeää vaalia perheen yhteistä uskonharjoitusta, joka auttaa lapsia kypsymään uskossaan. Erityisesti nuoret käyvät läpi elämänvaihetta, joka on uskon kannalta monimutkainen, rikas ja tärkeä, ja heidän on saatava tuntee perheen ja kirkollisen yhteisön läheisyyttä ja tukea uskon kasvamisen tiellä. Olemme kaikki nähneet Maailman nuortenpäivillä, kuinka nuoret näyttävät uskon ilon ja pyrkimyksen elää yhä lujempaa ja anteliaampaa uskoa. Nuoret toivovat suurta elämää. Kristuksen kohtaaminen, itsensä antaminen hänen rakkautensa tavoitettavaksi ja ohjattavaksi avartaa elämän näköaloja, antaa toivon joka ei petä. Usko ei ole pakopaikka niille joilta puuttuu rohkeutta, vaan se tekee elämästä laajemman. Se saa löytämään suurenmoisen kutsun, kutsumuksen rakkauteen. Se takaa, että tämä rakkaus on luotettava, että se kannattaa ottaa vastaan, koska se perustuu Jumalan uskollisuuteen, joka on kaikkea heikkouttamme voimakkaampi.

Valo elämälle yhteiskunnassa

54. Perheessä omaksutusta ja syvennetystä uskosta tulee valo, joka valaisee kaikkia sosiaalisia suhteita. Kokemuksena Isän Jumalan laupeudesta se laajenee veljeyden tieksi. Uudella ajalla on yritetty rakentaa tasa-arvoon perustuvaa ihmisten yleismaailmallista veljeyttä. Kuitenkin vähitellen on ymmärretty, että tämä veljeys ei kestä ilman viittausta yhteiseen Isään lopullisena perustana. Meidän on palattava veljeyden todelliseen juureen. Uskon historia on alusta saakka ollut veljeyden historiaa, tosin ei vailla konflikteja. Jumala kutsuu Abrahamin lähtemään maastaan ja lupaa tehdä hänestä yhden suuren kansakunnan, suuren kansan, jolla on Jumalan siunaus (vrt. 1. Moos. 12:1-3). Pelastushistorian edetessä ihminen huomaa, että Jumala tahtoo tehdä kaikki veljinä osallisiksi yhdestä siunauksesta, joka saa täyttymyksensä Jeesuksessa, jotta kaikki tulisivat yhdeksi. Isän rajaton rakkaus välitetään meille Jeesuksessa myös veljiemme ja sisartemme kautta. Usko opettaa meitä näkemään, että jokaisessa ihmisessä on minulle siunaus, että Jumalan kasvojen valo valaisee minua veljen kasvojen kautta.

Kuinka suurta hyötyä kristinuskon katse onkaan tuonut ihmisten kaupungin yhteiseen elämään! Uskon ansiosta olemme ymmärtäneet jokaisen ihmisen ainutlaatuisen arvon, mikä ei ollut niin selvää antiikin maailmassa. Toisella vuosisadalla pakana Kelsos moitti kristittyjä siitä, mikä hänestä näytti illuusiolta ja petokselta: ajatuksesta, että Jumala oli luonut maailman ihmistä varten ja asettanut hänet koko maailman-kaikkeuden huipuksi. Hän kysyi: "Miksi sanotaan, että ruoho kasvaa ihmisiä varten eikä pikemminkin järkeä vailla olevia villieläimiä varten?"⁴⁶ "Jos katsomme maata taivaan korkeudesta, kuinka meidän toimintamme eroaa muurahaisten ja mehiläisten toiminnasta?"⁴⁷ Raamatullisen uskon keskuksena on Jumalan rakkaus, hänen konkreettinen huolenpitonsa jokaisesta ihmisestä, hänen pelastussuunnitelmansa, joka käsittää koko ihmiskunnan ja koko luomakunnan ja huipentuu Jeesuksen Kristuksen inkarnaatiossa, kuolemassa ja ylös-

nousemuksessa. Kun tämä todellisuus hämärtyy, puuttuu kriteeri sen erottamiseksi, mikä todella tekee ihmiselämän arvokkaaksi ja ainutlaatuiseksi. Ihminen menettää paikkansa maailmankaikkeudessa, katoaa luontoon, joko kieltää moraalisen vastuunsa tai teeskentelee olevansa absoluuttinen tuomari, ottaen itselleen rajattoman vallan manipuloida ympärillään olevaa maailmaa.

55. Paljastaessaan Luojan rakkauden usko saa meidät kunnioittamaan luontoa enemmän, tunnistamaan siinä Jumalan kirjoittaman kieliopin ja meille uskotun asuinpaikan, jota on viljeltävä ja varjeltava. Se auttaa meitä löytämään kehitysmalleja, jotka eivät perustu vain hyötyyn ja voittoon vaan pitävät luomakuntaa lahjana, joka kuuluu meille kaikille. Se opettaa meitä luomaan oikeudenmukaisia hallintomuotoja ja tunnustamaan, että esivalta tulee Jumalalta ollakseen yhteisen hyvän palveluksessa. Usko tarjoaa myös anteeksiannon mahdollisuuden, mikä usein vaatii aikaa, vaivaa, kärsivällisyyttä ja ponnistuksia. Anteeksianto on mahdollista, kun huomaamme, että hyvä on aina alkuperäisempää ja voimakkaampaa kuin paha; että sana, jolla Jumala vahvistaa elämämme, on syvällisempi kuin kaikki kieltoimme. Jo antropologiselta kannalta ykseys on konfliktia ylempi; meidän on otettava kantaksemme myös konfliktit, mutta sen on johdettava niiden ratkaisemiseen ja ylittämiseen, niiden muuttamiseen renkaiksi setjussa, kehityksessä kohti ykseyttä.

Kun usko vähenee, on vaara, että myös elämän perusteet vähenevät, kuten runoilija T. S. Eliot varoitti: "Täytyykö teille kertoa, että edes nuo vaatimattomat saavutukset / joista sivistyneen yhteiskunnan tapaan voitte ylpeillä / tuskin elävät kauemmin kuin usko, jolle ne ovat velkaa merkityksensä?"⁴⁸ Jos poistamme kaupungeistamme uskon Jumalaan, keskinäinen luottamuksemme heikkenee, pysyisimme yhtenäisinä vain pelosta ja vakaus olisi uhattuna. Heparalaiskirje sanoo: "Jumala ei häpeä heitä, vaan sallii itseään kutsuttavan heidän Jumalakseen, sillä hän on heitä varten jo rakentanut valmiin kaupungin" (Hepr. 11:16). Ilmaus "ei häpeä" liittyy julkiseen

tunnustamiseen. Se merkitsee, että Jumala tunnustaa julkisesti, konkreettisella toiminnallaan, olevansa läsnä keskelämme ja tahtovansa tehdä lujiksi ihmisten väliset suhteet. Häpeämmekö ehkä me kutsua Jumalaa meidän Jumalaksemme? Olemmeko me tunnustamatta häntä Jumalaksi julkisessa elämässämme, osoittamatta yhteiselämän suuruutta, jonka hän tekee mahdolliseksi? Usko valaisee yhteiskunnallisen elämän. Sillä on luova valo jokaista uutta historian hetkeä varten, koska se liittää kaikki tapahtumat suhteeseen kaiken alkuperän ja päämäärän, meitä rakastavan Isän kanssa.

Lohduttava voima kärsimyksessä

56. Pyhä Paavali kirjoittaa Korintin kristityille ahdingoistaan ja kärsimyksistään ja liittää uskon evankeliumin julistamiseen. Hän sanoo, että hänessä toteutuu kirjoitusten kohta: "Minä uskon, ja siksi puhun" (2. Kor. 4:13). Apostoli viittaa psalmin 116 jakeeseen, jossa psalmin kirjoittaja huudahtaa: "Minä uskon, ja siksi puhun. Olin tuhon partaalla." (Ps. 116:10). Uskosta puhuminen merkitsee usein myös tuskallisista koettelemuksista puhumista, mutta niissäkin pyhä Paavali näkee kaikkein vakuuttavimman evankeliumin julistuksen, koska heikkoudessa ja kärsimyksessä tulee ilmi ja havaitaan Jumalan voima, joka voittaa heikkoutemme ja kärsimyksemme. Apostoli itse koki kuoleman, josta tulee kristityille elämä (vrt. 2. Kor. 4:7-12). Koettelemuksen hetkellä usko valaisee meitä, ja juuri kärsimyksessä ja heikkoudessa tulee selväksi, että "emme julista sanomaa itsestämme vaan Jeesuksesta Kristuksesta: hän on Herra" (2. Kor. 4:5). Heparalaiskirjeen 11. luku päättyy viittaukseen niihin, jotka kärsivät uskon tähden (vrt. Hepr. 11:35-38). Heidän joukossaan erityinen sija on Mooseksella, joka otti osakseen Kristuksen häväistyksen (vrt. Hepr. 11:26). Kristitty tietää, että kärsimystä ei voi poistaa, mutta se voi saada merkityksen, siitä voi tulla rakkauden teko, antautuminen Jumalan käsiin, joka ei hylkää. Näin se voi olla vaihe kasvaa uskossa ja rakkaudessa. Mietiskelemällä Kristuksen yhteyttä Isään myös ristin suurimman kärsimyks-

sen hetkellä (vrt. Mark. 15:34) kristitty oppii osallistumaan Jeesuksen omaan tapaan katsoa asioita. Jopa kuolema valaistaan ja se voidaan elää uskon lopullisena kutsuna, viimeisenä kehotuksena "lähteä maastasi" (1. Moos. 12:1), Isän lausumana viimeisenä kehotuksena "Tule!" Hänelle uskomme itsemme luottaen siihen, että hän tekee meidät vahvoiksi myös viimeisellä matkallamme.

57. Uskon valo ei saa meitä unohtamaan maailman kärsimyksiä. Kuinka monille uskon miehille ja naisille ovatkaan juuri kärsivät ihmiset olleet valon välittäjiä? Niin oli spitaalinen pyhälle Franciscus Assisilaiselle ja köyhät autuaalle äiti Teresa Kalkuttalaiselle. He käsittivät heissä olevan salaisuuden. Lähestymällä kärsiviä he eivät varmasti voineet poistaa kaikkia näiden kärsimyksiä tai selittää jokaista pahaa. Usko ei ole valo, joka hajottaa kaiken pimeytemme, vaan lamppu joka ohjaa yöllä askeleitamme, ja tämä riittää matkallemme. Kärsivälle ihmiselle Jumala ei tarjoa perusteluja, jotka selittävät kaiken, vaan antaa vastauksensa läsnäolona, hyvyyden historiana, joka liittyy jokaiseen kärsimyksen tarinaan avatakseen siinä portin valolle. Kristuksessa Jumala itse on halunnut jakaa kanssamme tämän tien ja lahjoittaa meille katseensa, jotta siinä näkisimme valon. Kristus on se, joka kestätyään kärsimyksen on "uskomme perustaja ja täydelliseksi tekijä" (Hepr. 12:2).

Kärsimys muistuttaa meille, että uskon palvelus yhteiselle hyvälle on aina toivon palvelusta. Se katsoo eteenpäin tietäen, että vain Jumalasta, tulevaisuudesta joka tulee ylönousekseelta Jeesukselta, yhteiskuntamme voi löytää lujat ja kestävät perustukset. Tässä mielessä usko liittyy toivoon, sillä vaikka maallinen asuntomme tuhoutuu, Jumala on jo perustanut ikuisen asunnon Kristuksessa, hänen ruumiissaan (vrt. 2. Kor. 4:16-5:5). Uskon, toivon ja rakkauden dynamiikka (vrt. 1. Tess. 1:3; 1. Kor. 13:13) saa meidät omistautumaan kaikkien ihmisten huolenaiheille matkallamme kohti sitä kaupunkia, "jonka Jumala itse on suunnitellut ja tehnyt" (Hepr. 11:10), koska "toivo ole turha" (Room. 5:5).

Yhdessä uskon ja rakkauden kanssa toivo johtaa meitä kohti varmaa tulevaisuutta, joka eroaa selvästi tämän maailman epäjumalien pettävistä lupauksista ja antaa uutta intoa ja voimaa jokapäiväiseen elämäämme. Älkäämme antako ryöstää toivoamme, älkäämme antako heikentää sitä välittömällä ratkaisuilla ja päätöksillä, jotka estävät meitä etenemästä, jotka "katkovat" ajan muuttaen sen avaruudeksi. Aika on aina ylempi kuin avaruus. Avaruus jähmettää tapahtumat, kun taas aika johtaa tulevaisuuteen ja rohkaisee jatkamaan matkaa toivossa.

Autuas sinä joka uskoit (Luuk. 1:45)

58. Kylväjävertauksessa pyhä Luukas välittää meille nämä sanat, joilla Jeesus selittää ”hyvän maan” merkityksen: ”Hyvään maahan pudonnut siemen tarkoittaa niitä, jotka sanan kuultuaan pysyvät siinä puhtain ja ehein sydämin ja kestävinä tuottavat satoa.” (Luuk. 8:15) Luukkaan evankeliumin kontekstissa maininta puhtaasta ja eheästä sydäimestä yhdessä sanan kuulemisen ja siinä pysymisen kanssa merkitsee epäsuoraa kuvausta Neitsyt Marian uskosta. Evankelista itse puhuu meille Marian muistista, siitä kuinka hän kätki sydämeensä kaiken kuulemansa ja näkemänsä, jotta Sana kantaisi hedelmää hänen elämässään. Herran äiti on uskon täydellinen kuva, kuten pyhä Elisabet sanoo: ”Autuas sinä joka uskoit” (Luuk. 1:45).

Mariassa, Siionin tyttäressä, täyttyy Vanhan testamentin uskon pitkä historia, joka kertoo lukuisista uskovista naisista Saarasta alkaen: naisista, jotka patriarkkojen ohella olivat paikka, jossa Jumalan lupaus täyttyi ja uusi elämä kukoisti. Kun aika oli täyttynyt, Jumalan Sana puhuttiin Marialle ja hän otti sen vastaan koko olemuksellaan, sydämessään, jotta Sana tulisi hänessä lihaksi ja syntyisi valoksi ihmisille. Pyhä Justinos Marttyyri käyttää *Dialogissa Tryfonin kanssa* kaunista ilmaisua: kun Maria otti vastaan enkelin ilmoituksen, hänessä sikisi ”usko ja ilo”.⁴⁹ Jeesuksen äidissä usko todella osoitautui hedelmälliseksi, ja kun hengellinen elämämme tuottaa hedelmää, täytymme ilosta, joka on selvin merkki uskon suuruudesta. Maria toteutti omassa elämässään uskon pyhiinvaelluksen seuraten Poikaansa.⁵⁰ Näin Mariassa Vanhan

testamentin uskon matka tuli osaksi Jeesuksen seuraamista ja Jeesuksen muuttamaksi, siitä tuli osa lihaksi tulleen Jumalan Pojan omaa katsetta.

59. Voimme sanoa, että autuaassa Neitsyt Mariassa tapahtui se, jota edellä korostin, eli että uskova on täydellisesti mukana uskontunnustuksessaan. Koska Maria liittyy läheisesti Jeesukseen, hän liittyy läheisesti siihen, mitä uskomme. Marian neitseellinen sikiäminen on selvä merkki siitä, että Kristus on Jumalan Poika. Kristuksen ikuinen alkuperä on Isä; hän on Poika täydellisessä ja ainutlaatuisessa merkityksessä. Siksi hän syntyy ajassa ilman miehen vaikutusta. Koska Jeesus on Poika, hän voi tuoda maailmaan uuden alun ja uuden valon, Jumalan ihmisille osoittaman uskollisen rakkauden täyteyden. Toisaalta Marian todellinen äitiys takaa, että Jumalan Pojalla on todellinen inhimillinen historia, todellinen liha, jossa hän kuolee ristillä ja nousee kuolleista. Maria seuraa häntä ristin juurelle saakka (vrt. Joh. 19:25), josta hänen äitiytensä laajenee koskemaan jokaista opetuslasta (vrt. Joh. 19:26-27). Hän on läsnä myös yläsalissa Jeesuksen ylösnousemuksen ja taivaaseenastumisen jälkeen rukoillakseen apostolien kanssa Pyhän Hengen lahjaa (vrt. Ap.t. 1:14). Rakkauden virta Isän ja Pojan välillä Hengessä kulkee kautta historiamme; Kristus vetää meidät luokseen pelastaakseen meidät (vrt. Joh. 12:32). Uskon keskus on Jeesuksen tunnustaminen, Jumalan Pojan, joka on naisesta syntynyt ja joka Pyhän Hengen lahjan kautta johtaa meidät Jumalan lapseuteen (vrt. Gal. 4:4-6).

60. Kääntykäämme rukouksessamme Marian, kirkon äidin ja uskomme äidin puoleen.

Äiti, auta uskoamme!

Avaa korvamme kuulemaan Sanaa, jotta tuntisimme Jumalan äänen ja hänen kutsunsa.

Herätä meissä tahto seurata hänen jälkiään, lähteä maastamme ja ottaa vastaan hänen lupauksensa.

Auta meitä tulemaan hänen rakkautensa koskettamiksi, jotta voimme koskettaa häntä uskossa.

Auta meitä luottamaan häneen täydellisesti ja uskomaan hänen rakkauteensa erityisesti ahdingon ja ristin hetkinä, jolloin uskoamme kutsutaan kypsymään.

Kylvä uskoamme Ylösnousseen ilo.

Muistuta meitä, että se joka uskoo, ei koskaan ole yksin.

Opeta meitä katsomaan Jeesuksen silmin, jotta hän olisi valo matkallamme. Kasvakoon tämä uskon valo meissä aina siihen saakka, kunnes saapuu tuo päivä, jona aurinko ei laske, itse Kristus, sinun Poikasi ja meidän Herramme!

Roomassa, pyhän Pietarin luona, 29. kesäkuuta, pyhien apostolien Pietarin ja Paavalin juhlapyhänä, vuonna 2013, paaviuuteni ensimmäisenä vuonna.

Franciscus

VIITTEET

- 1 *Dialogus cum Tryphone Iudaeo*, 121, 2: PG 6, 758.
- 2 Klemens Aleksandrialainen, *Protrepticus*, IX: PG 8, 195.
- 3 Kirje Elisabeth Nietzsche (11. kesäkuuta 1865): *Werke in drei Bänden*, München 1954, 953s.
- 4 Paratiisi XXIV, 145-147. (Suom. Elina Vaara 1963.)
- 5 *Acta Sanctorum*, Iunii, I, 21.
- 6 ”Vaikka kirkolliskokous ei nimenomaisesti käsittele aiheen uskoa, se kuitenkin puhuu uskosta jokaisella sivulla. Se tunnustaa uskon elävän ja ylikuonnollisen luonteen, se edellyttää uskoa kokonaisuudessaan ja vahvana, ja rakentaa opetuksensa uskolle. Riittää, että muistaa kirkolliskokouksen lausumat ... huomataksien, kuinka kirkolliskokous kirkon opetuksen tradition mukaisesti pitää uskoa olennaisen tärkeänä, todellista uskoa, jonka lähde on Kristus ja jonka kanava on kirkon opetusvirka” (Paavali VI, yleisaudienssi 8. maaliskuuta 1967: *Insegnamenti V* [1967], 705).
- 7 Vrt. esim. Vatikaanin I kirkolliskokous, dogmaattinen konstituutio katolisesta uskosta *Dei Filius*, luku III: DS 3008-3020; Vatikaanin II kirkolliskokous, dogmaattinen konstituutio jumalallisesta ilmoituksesta *Dei Verbum*, 5; Katolisen kirkon katekismus, 153-165.
- 8 Vrt. *Catechesis V*, 1: PG 33, 505A.
- 9 *In Psal.* 32, II, s. I, 9: PL 36, 284.
- 10 ”Wenn ein Mensch ein Gesicht macht vor einem Gesicht, das kein Gesicht ist, das ist Götzendienst.” M. Buber, *Die Erzählungen der Chassidim*, Zürich 1949, 793.
- 11 *Émile*, Paris 1966, 387.
- 12 *Lettre à Christophe de Beaumont*, Lausanne 1993, 110.
- 13 Vrt. *In Ioh. Evang.*, 45, 9: PL 35, 1722-1723.
- 14 Osa II, IV. (Suom. Olli Kuukasjärvi, 2010).
- 15 *De continentia*, 4, 11: PL 40, 356.

- 16 *Vom Wesen katholischer Weltanschauung* (1923), teoksessa *Unterscheidung des Christlichen. Gesammelte Studien 1923-1963*, Mainz 1963, 24.
- 17 XI, 30, 40: PL 32, 825. (Suom. Otto Lakka.)
- 18 Vrt. sama, 825-826.
- 19 Vrt. *Vermischte Bemerkungen / Culture and Value*, toim. G. H. von Wright, Oxford 1991, 32-33; 61-64.
- 20 *Homiliae in Evangelia*, II, 27, 4: PL 76, 1207.
- 21 Vrt. *Expositio super Cantica Canticorum*, XVIII, 88: CCL, *Continuatio Mediaevalis* 87, 67.
- 22 Sama, XIX, 90: CCL, *Continuatio Mediaevalis* 87, 69.
- 23 "Itsensä ilmoittavalle Jumalalle ihmisen on osoitettava 'uskon kuuliaisuutta' (Room. 16:26; vrt. Room. 1:52; 2. Kor. 10:5-6), niin että hän vapaasti kokonaan uskoo itsensä Jumalalle, alistaen 'ymmärryksensä ja tahtonsa täydellisesti itsensä ilmoittavalle Jumalalle' sekä omaksuen vapaaehtoisesti hänen antamansa ilmoituksen. Jotta voitaisiin osoittaa tällaista uskoa, tarvitaan Jumalan ennakoivaa ja auttavaa armoa sekä Pyhän Hengen sisäistä tukea, hänen, joka liikuttaa sydäntä ja kääntää sen Jumalan puoleen, avaa hengen silmät ja 'tekee kaikille mieluisaksi suostua ja uskoa totuuteen'. Jotta ilmoitus käsitettäisiin yhä syvemmin, täydentää sama Henki uskoa jatkuvasti lahjoillaan." (Vatikaanin II kirkolliskokous, dogmaattinen konstituutio jumalallisesta ilmoituksesta *Dei Verbum*, 5.)
- 24 Vrt. H. Schlier, *Meditationen über den Johanneischen Begriff der Wahrheit*, teoksessa: *Besinnung auf das Neue Testament. Exegetische Aufsätze und Vorträge* 2, Freiburg, Basel, Wien 1959, 272.
- 25 Vrt. S. Th. III, q. 55, a. 2, ad 1.
- 26 *Sermo 229/L*, 2: PLS 2, 576: "*Tangere autem corde, hoc est credere*".
- 27 Vrt. kiertokirje *Fides et ratio* (14. syyskuuta 1998), 73: AAS (1999), 61-62.
- 28 Vrt. *Confessiones*, VIII, 12, 29: PL 32, 762.
- 29 *De Trinitate*, XV, 11, 20: PL 42, 1071: "*verbum quod intus lucet*".
- 30 Vrt. *De civitate Dei*, XXII, 30, 5: PL 41, 804.
- 31 Vrt. Uskonopin kongregaatio, julistus *Dominus Iesus* (6. elokuuta 2000), 15: AAS 92 (2000), 756.
- 32 *Demonstratio apostolicae praedicationis*, 24: SC 406, 117.

- 33 Vrt. Bonaventura, *Breviloquium*, prol.: Opera Omnia, V, Quaracchi 1891, p. 201; *In I Sent., proem*, q. 1, resp.: Opera Omnia, I, Quaracchi 1891, p. 7; Tuomas Akvinolainen, S. Th. I, q. 1.
- 34 Vrt. *De Baptismo*, 20, 5: CCL 1, 295.
- 35 Vatikaanin II kirkolliskokous, dogmaattinen konstituutio jumalallisesta ilmoituksesta *Dei Verbum*, 8.
- 36 Vatikaanin II kirkolliskokous, dogmaattinen konstituutio pyhästä liturgiasta *Sacrosanctum Concilium* 59.
- 37 Vrt. *Epistula Barnabae*, 11, 5: SC 172, 162.
- 38 Vrt. *De nuptiis et concupiscentia*, I, 4, 5: PL 44, 413: "Habent quippe intentionem generandi regenerandos, ut qui ex eis saeculi filii nascuntur in Dei filios renascantur".
- 39 Vatikaanin II kirkolliskokous, dogmaattinen konstituutio jumalallisesta ilmoituksesta *Dei Verbum*, 8.
- 40 *In nativitate Domini sermo* 4, 6: SC 22, 110.
- 41 Vrt. Ireneus, *Adversus haereses*, I, 10, 2: SC 264, 160.
- 42 Vrt. *ibid.*, II, 27, 1: SC 294, 264.
- 43 Vrt. Augustinus, *De sancta virginitate*, 48, 48: PL 40,424-425: "Servatur et in fide inviolata quaedam castitas virginalis, qua Ecclesia uni viro virgo casta cooptatur".
- 44 Vrt. *An Essay on the Development of Christian Doctrine*, Uniform Edition: Longmans, Green and Company, London, 1868-1881, 185-189.
- 45 Vrt. Vatikaanin II kirkolliskokous, dogmaattinen konstituutio jumalallisesta ilmoituksesta *Dei Verbum*, 10.
- 46 Origenes, *Contra Celsum*, IV, 75: SC 136, 372.
- 47 *Ibid.*, 85: SC 136, 394.
- 48 "Choruses from *The Rock*" teoksessa: *The Collected Poems and Plays* 1909-1950, New York 1980, 106.
- 49 Vrt. *Dialogus cum Tryphone Iudaeo*, 100, 5: PG 6, 710.
- 50 Vatikaanin II kirkolliskokous, dogmaattinen konstituutio kirkosta *Lumen gentium*, 58.